

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Stary_czowiek_\(obraz_Jana_Matejki\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Stary_czowiek_(obraz_Jana_Matejki))

Pomyślności w Nowym 2020 Roku

SPIS TREŚCI

Budżet państwa na 2020 rok... – J. Sobieszcański

Działania Krajowej Sekcji Nauki NZZS „S”:

- Komunikat z posiedzenia Prezydium KSN
- Komunikat z posiedzenia Sejmowej Komisji ENiM
- Informacja ze spotkania z Wicepremierem J. Gowinem
- Kaganiec na usta wykładowcy? – Antoni Winiarski

Ze strony MNiSW:

- Analiza nowych statutów uczelni

Ze strony Komisji Krajowej:

- Spotkanie z okazji 40-lecia powstania „Solidarność” .....

- Stanowiska KK

Wspomnienia o śp. Monice Lankosz z domu Urbańczyk
Jeszcze o rocznicach grudniowych:

- Obchody Grudnia 1981 r. w Regionie Śląsko-Dąbrowskim – K. Siciński
  - O strajku w WSI w Radomiu, w 1981 r. – B. Misterkiewicz
  - O strajku w AGH w 1981 r. – Maria Sapor
- W solidarnym poszukiwaniu człowieczeństwa - ks. prof. dr hab. Andrzej Zwoliński. Cz.I.
Wybrane wydarzenia

Budżet państwa na 2020 rok – bez deficytu!

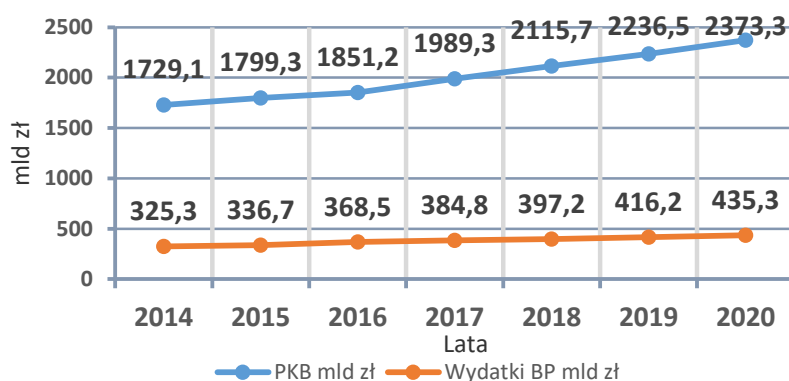
Rok 2019 był kolejnym pomyślnym rokiem dla finansów państwa. Budżet państwa został zrealizowany z deficytem mniejszym od zakładanego. Szacuje się, że produkt krajowy brutto (PKB) wzrósł prawdopodobnie o 4%, a więc znacznie powyżej analogicznego przeciętnego wzrostu w Unii Europejskiej, o około 1,4%. Był to także rok pomyślny dla naszej gospodarki, co miało zasadniczy wpływ na finanse państwa. Stopa bezrobocia obniżyła się do rekordowych wskazań, 3,2 %. (W roku 2015 było około 8%.) W kraju zrealizowano wiele różnorodnych inwestycji, np. drogowych, energetycznych. Zmniejszają się dysproporcje w rozwoju poszczególnych regionów kraju. Zwiększyła się wymiana handlowa, a eksport będzie prawdopodobnie większy o około 5 mld zł od importu, ale w pełni wiarygodne zbilansowanie wymiany handlowej zostanie podane dopiero w trzecim lub czwartym kwartale 2020 roku.

Znaczna część polskich przedsiębiorstw jest włączona w międzynarodowy łańcuch wytwórczy. To cecha współczesnej gospodarki światowej. Jest to korzystne, ale dodam, póki jest korzystne. W Polsce znaczący udział w realizacji wymiany handlowej mają filie konsorcjów międzynarodowych. No i znowu dodam - jest to korzystne, póki jest korzystne. Kłopot powstaje wtedy, gdy zdarzą się zawirowania polityczne lub gospodarcze. Tak swego czasu było w przypadku filii Fiata, choć wtedy były to tylko umiarkowane kłopoty. Tego szybko nie zmienimy, a to oznacza, że dopóki nie będziemy mieli wielu własnych, wielkich i mocnych koncernów, nasza gospodarka będzie silnie uzależniona od podmiotów zewnętrznych.

Każda okazja jest dobra, żeby trochę ponarzekać. W KSN wielokrotnie używaliśmy wyraźnych słów, by skomentować pozbywanie się wielu polskich przedsiębiorstw. Tak było w przypadku cementowni. Wiadomo było, że Kraj po odzyskaniu niepodległości będzie się rozwijał i na pewno będzie wznosił wiele budowli, a cement będzie bardzo potrzebny. Tylko idiota w takiej sytuacji by się ich pozbywał. (Może słowo idiota jest słowem niewłaściwym.) Obecnie chyba żadna cementownia nie jest w rękach polskich. Może by tę sytuację, choć trochę zmienić. Może by wreszcie wybudować w Wierzbicy, pod Radomiem, polską cementownię. W okolicy są bardzo dobre złoża margla, a Radom położony jest w centrum Polski i niezłe skomunikowany z resztą Kraju.

Powracam do budżetu państwa. W 2019 roku polityka prospołeczna była nie tylko kontynuowana, ale i wzmocniana. Od 1 lipca programem 500+ objęto wszystkie dzieci. Wsparcie uzyskali emeryci, tzw. 13 emeryturę, jednorazową kwotę w wysokości 1100 zł brutto (888,25 zł netto). Wzrastają wynagrodzenia. Wreszcie z sukcesem realizowana jest społeczna gospodarka rynkowa.

Tak dobra sytuacja finansowa Polski jest rezultatem mądrego panowania rządu nad finansami państwa. Osiągnięto to głównie dzięki ograniczeniu okradania państwa i pobudzeniu popytu wewnętrznego, co jest cechą przewodnią w całym okresie obecnej kadencji władz państwa. Wyraźnie to widać na rys. 1 obrazującym zmiany wartości produktu krajowego brutto i wydatków budżetu państwa w latach 2014 - 2020.

Rys. 1. Budżet państwa i wydatki budżetu państwa w latach 2014 - 2020

Podobnie jak w roku ubiegłym, w tabl. 1 zestawiono podstawowe wielkości charakteryzujące finanse państwa w roku 2020 wg projektu ustawy budżetowej z dnia **14.02.2020 r.** z analogicznymi danymi w latach 2019 i 2018

Tabl. 1. Zestawienie niektórych wielkości wg ustaw budżetowych: w roku 2020 (z dnia 14.02.2020 r.) i w latach 2019 (z dn. 16.01.2019 r.) oraz 2018 (z dn. 11.01.2018 r.)

	BP na rok 2018 wg ustawy z dn. 11.01.2018	BP na rok 2019 wg Ustawy z dn. 16.01.2019	BP na rok 2020 wg Ustawy z dn. 14.02.2020
Dochody BP, w tys. zł	355 705 405	387 734 520	435 340 000
Wydatki BP, w tys. zł	397 197 405	416 234 520	435 340 000
Deficyt BP, w tys. zł	41 492 000	28 500 000	0,00
Dochody BP ze środków europejskich, w tys. zł	64 782 842	69 716 396	71 448 652
Łączna kwota wydatków budżetu środków europejskich, w tys. zł	80 243 000	85 281 687	88 402 533
Ogólna rezerwa budżetowa, w tys. zł	200 000	237 500	250 000
Prognozowane przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej, w zł	4 443	4 765	5 227
Średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, w %%	100,0	102,3	106,0
Prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych, w %%	102,3	102,3	102,5
Prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych dla rencistów i emerytów, w %%	102,6	102,6	102,8
Kwota bazowa dla członków korpusu służby cywilnej, w zł	1 873,84	1 916,94	2 031,96
Kwota bazowa dla nauczycieli, w zł	2 890,57	3 045,21	3 337,55
Produkt Krajowy Brutto (PKB), w mld zł	2 115,7*	2 236,5*	2 373,3
Udział wydatków BP w PKB, w %%	19,3	18,6	18,3
Kurs walutowy PLN/EUR (średnio w okresie)	4,25	4,15	~ 4,30

* Skorygowane wykonanie.

Projekt budżetu państwa na rok 2020, to projekcja dalszej realizacji społecznej gospodarki rynkowej i wzrastającej dyscypliny finansowej. W porównaniu z budżetem ubiegłorocznym planowany budżet jest większy, o około 4,6%. Po raz kolejny następuje znaczące zwiększenie wydatków na cele społeczne. Wydatki działów: „Pomoc społeczna”, „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” i „Rodzina”, łącznie stanowią 62 159 476 tys. zł. W ubiegłym roku było to 46 700 563 tys. zł.

W uzasadnieniu do projektu budżetu państwa¹ tak opisano stronę wydatkową:

W ramach projektu ustawy budżetowej na rok 2020 zapewniono niezbędne środki finansowe zarówno na kontynuację dotychczasowych priorytetów Rządu z zakresu prowadzonej przez rząd polityki społeczno-gospodarczej, w tym w szczególności w ramach aktywnej i ambitnej polityki prorodzinnej, jak również na realizację nowych zadań przy niższych rok do roku planowanych kosztach obsługi długu Skarbu Państwa. Możliwe to było m.in. dzięki odbudowie strumienia dochodów podatkowych oraz uszczelnieniu systemu podatkowego. W projekcie ustawy budżetowej na rok 2020 zapewniono niezbędne środki m.in. na:

¹ file:///G:/BP%20na%202020%20rok/uzasadnienie%20UB%202020%20pdf.pdf

- 1) finansowanie rozszerzonego Programu „Rodzina 500+”, który od 1 lipca 2019 r. obejmuje wszystkie dzieci do 18. roku życia bez kryterium dochodowego (w tym dzieci umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej). W 2020 r. na realizację ww. programu zostanie przeznaczony 39,2 mld zł,
- 2) finansowanie ze środków Funduszu Solidarnościowego świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, jak również dodatkowego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów (tzw. trzynastki) oraz renty socjalnej,
- 3) realizację świadczeń rodzinnych zakładającą podwyższenie wysokości zasiłku pielęgnacyjnego od 1 listopada 2019 r. (II etap) oraz podwyższenie kwoty świadczenia pielęgnacyjnego od 1 stycznia 2020 r., a także wzrost kryterium dochodowego uprawniającego do świadczenia z funduszu alimentacyjnego od 1 października 2019 r. Ponadto, zakłada się wypłatę jednorazowego świadczenia w wysokości 4.000 zł wraz z kosztami obsługi, zgodnie z art. 10 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. W 2020 r. z powyższych tytułów dla świadczeniobiorców zostanie przeznaczony około 12,8 mld zł,
- 4) wypłatę uzupełniającego świadczenia rodzicielskiego dla osób, które wychowały co najmniej 4 dzieci i z tytułu długoletniego zajmowania się potomstwem nie wypracowały emerytury w wysokości odpowiadającej co najmniej kwocie najniższej emerytury,
- 5) realizację rządowego programu „Dobry start”. Jego celem jest wsparcie finansowe w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego w wysokości 300 zł na każde dziecko w wieku szkolnym. W 2020 r. na realizację ww. programu zostanie przeznaczony 1,4 mld zł,
- 6) waloryzację świadczeń emerytalno-rentowych od 1 marca 2020 r. wskaźnikiem waloryzacji na poziomie 103,24% wraz z gwarantowaną minimalną podwyżką świadczenia na poziomie 70 zł oraz podwyższenie najniższej emerytury i renty do 1200 zł (szacowany łączny koszt wynosi ok. 8,7 mld zł),
- 7) dofinansowanie do bezpłatnych leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyrobów medycznych dla osób, które ukończyły 75 rok życia. W 2020 roku zabezpieczono ponad 0,8 mld zł, tj. więcej o 12% w porównaniu do roku 2019,
- 8) realizację programu wieloletniego „Senior+”,
- 9) zwiększenie limitu wydatków na obronę narodową, tj. zaplanowano o około 5 mld zł środków więcej w stosunku do roku 2019,
- 10) finansowanie Programu modernizacji Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Ochrony Państwa w latach 2017-2020,
- 11) finansowanie Programu modernizacji Służby Więziennej w latach 2017-2020,
- 12) wzrost wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej w związku z przyjęciem średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń, co do zasady, na poziomie 106%,
- 13) zwiększenie wydatków w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki,
- 14) realizację dopłat do paliwa rolniczego na zwiększonym już w 2019 r. poziomie,
- 15) finansowanie zadań w obszarze mieszkalnictwa,
- 16) zadania w zakresie transportu lądowego: infrastruktury kolejowej oraz drogowej, w tym na szczeblu samorządowym poprzez Fundusz Dróg Samorządowych,
- 17) realizację zadań przeciwdziałających wykluczeniu transportowemu mieszkańców niewielkich miejscowości poprzez wsparcie finansowe z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej,
- 18) realizację Rządowego Programu Uzupełniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Drogowej – Mosty dla Regionów,
- 19) realizację programów wieloletnich w obszarze gospodarki morskiej, w tym inwestycyjnego – Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską,
- 20) skutki wprowadzenia tzw. „małego ZUS” dla przedsiębiorców uzyskujących przychód w wysokości nieprzekraczającej w ciągu roku kalendarzowego 30-krotności minimalnego wynagrodzenia.

**Tabl. 2. Porównanie łącznych wydatków na naukę i szkolnictwo wyższe
wg ustawy budżetowej na rok 2018 i 2019 oraz wg ustawy budżetowej na rok 2020**

	BP na rok 2018	BP na rok 2019	BP na rok 2020
Dział szkolnictwo wyższe i nauka	22 410 624	23 202 541	24 808 355
Dotacje i subwencje	20 538 725	21 405 984	22 615 953
Wydatki majątkowe	764 303	740 083	772 023
Udział wydatków na SWiN w PKB	1,05	1,04	1,05
Udział wydatków na SWiN w BP	5,64	5,57	5,70

W zestawieniu zbiorczym wg działów od roku 2019 podawane są wydatki łączne dla nauki i szkolnictwa wyższego (Dział 730), w latach poprzednich podawano oddzielnie wydatki dla szkolnictwa wyższego (dział 803) i dla nauki (Dział 730).

Tabl. 3. Szczegółowe porównanie wybranych wydatków na naukę i szkolnictwo wyższe w latach 2019 i 2020

	BP na rok 2019 w tys. zł	BP na rok 2020 w tys. zł
Część 28. Szkolnictwo wyższe i nauka	20 092 957	21 084 534
dotacje i subwencje	18 421 689	19 122 456
wydatki majątkowe	555 863	560 500
Rozdział 73007. Współpraca z zagranicą	470 000	571 984
Rozdział 73013. Działalność w zakresie umiędzynarodowienia nauki i szkolnictwa wyższego	93 947	94 111
Rozdział 73014 działalność dydaktyczna i badawcza: plan	14 432 081	15 680 564
dotacje i subwencje	13 576 490	15 040 873
wydatki majątkowe	560 456	545 460
Rozdział 73016 Pomoc materialna dla studentów i doktorantów	1 743 340	1 472 830
Rozdział 73018. Programy i przedsięwzięcia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki		314 755
Rozdział 7308. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju: plan	1 098 345	1 273 902
dotacje i subwencje		992 633
wydatki majątkowe		1 998
Rozdział 7309. Narodowe Centrum Nauki: plan	1 273 535	1 280 772
dotacje i subwencje		1 279 172
wydatki majątkowe		1 600
Rozdział 73020. Sieć Badawcza Łukasiewicz: plan		227 385
dotacje i subwencje		226 385
wydatki majątkowe		1 000
Część 21. Rozdział 73014 i 73016. Gospodarka morską. Szkolnictwo wyższe i nauka.	148 402	156 800
Działalność dydaktyczna i badawcza		147 775
Pomoc materialna		9 025
Część 24. Rozdział 73014 i 73016. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego. Szkolnictwo wyższe i nauka	678 679	787 764
Działalność dydaktyczna i badawcza		683 039
Pomoc materialna dla studentów i doktorantów		27 623
Część 20. Rozdział 73014-73016 Obrona Narodowa. Szkolnictwo wyższe i nauka	644 105	672 992
Część 46. Zdrowie. Szkolnictwo wyższe i nauka	1 691 601	1 828 047
Rozdział 73014. Działalność dydaktyczna. i badawcza.		1 671 998
Rozdział 73016. Pomoc materialna dla studentów i doktorantów		71 199

Wartości zapisane kursywą zaczerpnięto z projektu ustaw budżetowych i mogą się nieco różnić od wartości zapisanych w uchwalanych ustawach budżetowych.

Pomimo zwiększonych wydatków, po raz pierwszy zaplanowano budżet bez deficytu. Nie jest to przypadek. Umożliwiła to polityka gospodarcza i finansowa prowadzona od 2016 r. Szczególnie wyraźnie widać to obserwując stan finansów państwa. Choćby na przykład zwracając uwagę na to, że deficyt budżetu państwa w 2019 roku jest mniejszy od przewidywanego o około 14 mld. zł. Jednak osiągnięcie tego ambitnego planu będzie trudne. Już w ubiegłym roku na świecie i w Unii Europejskiej obserwowano spowolnienie wzrostu gospodarczego. Istnieją obawy, że ten trend będzie się utrzymywał. Szczególnie gdyby w Niemczech nastąpiło pogorszenie koniunktury, rzutowałoby to niekorzystnie na naszą gospodarkę. Popyt wewnętrzny w dalszym ciągu będzie odgrywał zasadniczą rolę w kształtowaniu przychodów państwa, lecz jego wzrost nie będzie już tak duży jak w latach poprzednich. Wreszcie, nie ma pewności, że przychody ze środków Unii Europejskiej będą zgodne z przewidywaniami.

Poza wyraźnie zwiększonymi wydatkami na cele społeczne pozostałe wydatki utrzymywane są w ryzach. Także przeważnie wzrastają, ale jest to wzrost w ujęciu procentowym nieco mniejszy od realnego wzrostu PKB. W przypadku nauki i szkolnictwa wyższego ten wzrost w porównaniu z rokiem ubiegłym jest trochę większy, bo nominalnie w ujęciu procentowym o 6,9%, ale od początku lat dziewięćdziesiątych trwa oczekiwanie znaczącego poprawienia finansowania tych dziedzin.

Informacje o budżecie państwa na naukę i szkolnictwo wyższe zestawiono w tabl. 2 i tabl. 3.

Związki zawodowe ze szczególną uwagą odnoszą się do środków na wynagrodzenia. Tymczasem wygląda, że nie będą spełnione obietnice zgłaszane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Wicepremiera Jarosława Gowina. Do tej kwestii KSN odniósł się w swoim stanowisku z 23 listopada 2019 r., a także w czasie spotkania przedstawicieli KSN z Ministrem J. Gowinem w dniu 18 grudnia. Informacja o tych rozmowach jest zawarta w komunikacie KSN zamieszczonym w dziale „Działania KSN”. Rozczarowanie środowiska akademickiego jest uzasadnione. Zapowiadano wzrost środków na wynagrodzenia o 10%, a jest 6%.

Po stosunkowo krótkim okresie stabilnego kształtowania środków na wynagrodzenia mamy już od wielu lat coroczną przepychankę o te środki. Jest to częściowo wygodne dla rządzących, bo znaczna część środowiska akademickiego koncentruje się na zmaganiach o pieniądze i nie starcza mu energii i czasu na wgłębianie się w inne zmiany systemowe i zaniechania zmian w szkolnictwie wyższym. Środki na wynagrodzenia to jeden z podstawowych czynników wpływających na warunki pracy. Uczelnia, w zależności od tych środków będzie kształtować szereg parametrów określających warunki pracy, np. liczebność grup studenckich. W szczególnych przypadkach może to oznaczać dążenie do redukcji zatrudnienia. W pierwszym planie, przy obecnie zwiększonej autonomii uczelni, jest to zmartwienie tylko uczelni. Suma tych zmartwień i problemów z czasem wpłynie na stan polskiego szkolnictwa wyższego.

Chwałę budżet państwa na rok 2020, ale jakość polskiego szkolnictwa wyższego to ważny czynnik, wpływający na możliwości rozwojowe naszego kraju.

Janusz Sobieszczański

DZIAŁANIA KRAJOWEJ SEKCJI NAUKI NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

Komunikat z posiedzenia Prezydium Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” Warszawa, 18.01.2020 r.

W posiedzeniu Prezydium KSN NSZZ „Solidarność” wzięło udział 12 członków Prezydium, Komisja Rewizyjna w składzie: kol. Ewa Żurawska, kol. Tadeusz Kolenda i zaproszeni goście: kol. Aniela Białowolska-Tejchman, a także, pracownicy biura KSN - p. Katarzyna Skowronek i p. Elżbieta Kniecicka.

Tematy podejmowane podczas obrad Prezydium to:

1. Sprawy finansowo-księgowe: Skarbnik kol. Maria Sapor zwróciła się do przewodniczących wszystkich Komisji Rady KSN o zaproponowanie kosztorysów działalności tych komisji w 2020 r. Skarbnik KSN przedstawiła propozycję zmiany wewnętrznej instrukcji obiegu dokumentów finansowo-księgowych. Ostateczna wersja instrukcji zostanie rozesłana do członków Rady KSN, po otrzymaniu informacji z Krajowego Sekretariatu o zmianie danych adresowych.
  2. Sprawy organizacyjne KSN:
    - a) Przewodniczący poinformował, że ze względu na niewyjaśnioną jeszcze sprawę pomieszczenia dla KSN w nowej siedzibie NSZZ „Solidarność”, w Biurze KSN w Warszawie, na okres próbny została zatrudniona p. Elżbieta Kniecicka na ½ etatu – biuro będzie czynne codziennie, przy czym dla interesantów w godzinach 10-13. Przywrócony zostaje również numer telefonu stacjonarnego: 22 825 73 63.
    - b) Kol. L. Koszałka, Przewodniczący Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej, ze względu na stan zdrowia złożył rezygnację z członkostwa w Prezydium. Zarekomendował na swoje miejsce kol. A. Białowolską-Tejchman, dotychczasową zastępczynię przewodniczącego Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej. Prezydium zdecydowało, że do czasu podjęcia decyzji o zmianie w składzie Prezydium przez Radę KSN, kol. A. Białowolska-Tejchman będzie pełniła obowiązki Przewodniczącego Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej.
  3. Sytuacja w szkolnictwie wyższym i instytutach badawczych oraz PAN:
    - a) Przewodniczący poinformował, że na posiedzeniu Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży w dniu 16 stycznia br., podczas, którego był omawiany projekt budżetu dla szkolnictwa wyższego i nauki na rok 2020, wiceminister Sebastian Skuza powiedział, że w dotacji celowej są zaplanowane środki na 6% podwyższenie wynagrodzeń pracowników nauki i szkolnictwa wyższego w 2020 r. w wysokości ok. 802 mln zł.
    - b) Przewodniczący poinformował, że KK NSZZ „Solidarność” prowadzi rozmowy w sprawie odmrożenia naliczania funduszu socjalnego.
    - c) Kol. M. Kisilowski zaproponował, że w sytuacji, gdy uczelnie same nie zgłaszają do Ministra problemów w zakresie realizacji zapisów ustawy 2.0 odnośnie spraw pracowniczych, proponuje wysłać ankietę do uczelni, zapytaniem o realizację najważniejszych spraw leżących w gestii uzgadniania lub konsultacji władz uczelni z organizacjami związkowymi. Zasygnalizował problem zatrudniania nauczycieli akademickich poniżej ich poziomu kwalifikacji. Kol. M. Kisilowski przypomniał też, że KSN, przy okazji nowelizacji ustawy, ma zaproponować korektę zapisów dotyczących rozstrzygnięć komisji dyscyplinarnych.
  4. Sprawa organizacji WZD i FUP: sekretarz KSN kol. Marek Sawicki poinformował, że otrzymał wstępną kalkulację kosztów z Centrum Konferencyjnego w Warszawie-Falentach, gdzie planowane jest WZD połączone z II Forum Uczelni Polskich oraz 40-leciem powstania KSN. Ze względu na koszty optymalnym terminem byłby październik lub listopad. Prowadzona była dyskusja dotycząca wstępnego programu zjazdu oraz terminu wydarzenia. Sprawa ta będzie jeszcze analizowana.
  5. Informacje z działalności międzynarodowej: kol. A. Białowolska-Tejchman poinformowała, że należy rozeznaczyć jakie umowy ma KSN podpisane ze związkowymi organizacjami zagranicznymi i ewentualnie je zaktualizować.
- Sporządzili: M. Sapor, M. Sawicki, D. Szczukocki

Posiedzenie Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży

W dniach 12 i 13 lutego 2020 r. w Sali Kolumnowej Sejmu RP odbyło się posiedzenie Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, podczas którego przeprowadzono pierwsze czytanie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (druk 140). W dniu 13 lutego Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedstawił informację na temat planowanych działań w zakresie nauki i szkolnictwa wyższego oraz kierunków i priorytetów na obecną kadencję.

Informacja z posiedzenia Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży w dniu 12 lutego 2020 r.

W dniu 12 lutego 2020 r. w Sali Kolumnowej Sejmu RP odbyło się posiedzenie Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, podczas którego przeprowadzono pierwsze czytanie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (druk 140).

Uzasadnienie projektu przedstawił poseł Jacek Tomczak (PSL-Kukiz'15). Proponowana zmiana zakłada, że dla kandydata na rektora na kadencję 2020-2024, który pełnił tę funkcję w bezpośrednio poprzedzającej kadencji (2016-2020), nie będzie miała zastosowania górna granica wieku określona w ustawie jako 67 lat.

W dyskusji głos zabrali posłowie z różnych partii oraz przedstawiciele różnych organów (KRASP, RGNiSW, Krajowa Rada Doktorantów, Parlament Studentów) oraz uczelni.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego – prof. Wojciech Maksymowicz stwierdził, że w wielu uczelniach rozpoczęły się już procedury wyborcze i nie można zmieniać reguł w trakcie „gry”. Zdaniem Przewodniczącego KRASP prof. Jana Szmidta taka zmiana jest niecelowa, a ponadto procedury wyborcze w uczelniach już bieżą. Tego samego zdania był Przewodniczący RGNiSW prof. Zbigniew Marciniak, który powiedział, że zapewne jest wielu dobrych rektorów, którzy mogliby kandydować na drugą kadencję, ale nie łamie się reguł dla jednostek.

Kol. Zbigniew Zdrojewski, reprezentujący NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Łódzkiego, podziękował posłom za inicjatywę i przygotowanie tej poprawki i zwrócił się z prośbą o jej przyjęcie.

Przedstawiciele KSN NSZZ „Solidarność” nie zabrali głosu, ze względu na spływające ze środowiska różne wypowiedzi w tej sprawie.

Po przeprowadzonej dyskusji, Komisja przyjęła wniosek o odrzucenie ww. projektu ustawy. Stosunkiem głosów 20:12:0 Komisja odrzuciła proponowaną zmianę ustawy. W posiedzeniu uczestniczyli przedstawiciele związków zawodowych: Radę Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP reprezentował prezes - Janusz Szczerba. Krajową Sekcję Nauki NSZZ „Solidarność” reprezentowali: przewodniczący Dominik Szczukocki oraz wiceprzewodniczący: Maria Sapor i Marek Kisilowski.

Przygotowali: M. Sapor, D. Szczukocki

Informacja z posiedzenia Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży w dniu 13 lutego 2020 r.

W dniu 13 lutego 2020 r. w Sali Kolumnowej odbyło się posiedzenie Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, podczas którego Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedstawił informację na temat planowanych działań w zakresie nauki i szkolnictwa wyższego oraz kierunków i priorytetów na obecną kadencję.

Minister omówił trzy priorytety, które już są, lub będą realizowane w obecnej kadencji:

1. Monitorowanie efektów wdrażania ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Ustawy 2.0) - ministerstwo prowadzi działania wspierających dla uczelni w zakresie wprowadzania wewnętrznych aktów prawnych (Statut,

Regulamin pracy, Regulamin organizacyjny, Regulamin wynagradzania) i kontynuowanie dialogu ze środowiskiem akademickim. W tym punkcie przedstawił krótko proces rozstrzygnięcia konkursu Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza. Wyłoniono 10 uczelni badawczych, wnioski były oceniane przez ekspertów międzynarodowych. Eksperti zwrócili uwagę na trzy słabości polskiego systemu szkolnictwa wyższego: niewydolny tryb zarządzania uczelniami (tryb kolegialny jest zdaniem ekspertów przeszkodą w efektywnym zarządzaniu uczelniami), trudna ścieżka kariery młodych naukowców poprzez istnienie habilitacji, nadmierne rozproszenie potencjału polskich uczelni.

2. Reforma Polskiej Akademii Nauk – prace nad ustawą o PAN będą prowadzone w podobnej konwencji jak to było w przypadku Ustawy 2.0, czyli będą szerokie konsultacje z środowiskiem PAN, ale także uczelni.
3. Zwiększenie (potrojenie) udziału polskich naukowców w programach międzynarodowych – w tym w programie unijnym „Horyzont Europa”. Ministerstwo przygotowuje w tym zakresie pakiet motywacyjny dla uczelni i naukowców oraz rozwiązania wspierające proces aplikowania (system premiowania za aplikowanie o granty), a także rozwiązania problemu wynagradzania polskich naukowców uczestniczących w tych programach. Minister ma zamiar wprowadzić zasadę „milion za milion”, co oznacza, że jeśli beneficjent otrzyma grant na milion złotych, również milion złotych otrzyma dofinansowania z ministerstwa.

Minister wspominał także, że ministerstwo przygotowuje nowelizację ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. Zwrócił uwagę na prowadzenie działań popularyzujących naukę – we współpracy z Centrum Nauki Kopernik – poprzez np. tworzenie w mniejszych ośrodkach sieci centrów nauki. Minister poinformował też o przygotowywanej i będącej obecnie w procesie konsultacji nowelizacji ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w zakresie wolności prowadzenia badań naukowych.

W dyskusji i pytaniach poruszano m.in. kwestie: udziału polskich naukowców w programach i projektach międzynarodowych oraz działań na rzecz zwiększenia naszego uczestnictwa; modelu i kierunków reformy PAN (w roku 2019 minimalne wynagrodzenia zasadnicze pracowników naukowych PAN zostały zrównane z tymi obowiązującymi w uczelniach); rozwiązań wspierających wprowadzanie do gospodarki wyników badań naukowych; systemu ewaluacji i parametryzacji uczelni i jednostek naukowych oraz kryteriów zastosowanych w tej ocenie; wsparcia dla uczelni regionalnych, których status obniżył się w wyniku parametryzacji; zwiększenia wynagrodzenia doktorantów, którzy nie studiują w Szkołach Doktorskich; zwiększenia wynagrodzenia nauczycieli akademickich, w tym minimalnego wynagrodzenia zasadniczego profesora (względem, którego kształtowane są wynagrodzenia pracowników na innych stanowiskach), w kontekście wzrostu od 1 stycznia br. minimalnej płacy do kwoty 2600 zł.

W dyskusji podjęto również problem blokowania awansu stanowiskowego doktorów habilitowanych oraz konieczności uniezależnienia polskiej nauki od zagranicznych korporacji wydawniczych, w szczególności Elsevier, poprzez stworzenie narodowej otwartej platformy publikacji naukowych.

W posiedzeniu oprócz Ministra Jarosława Gowina uczestniczyli: prof. Wojciech Maksymowicz - sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Anna Budzanowska - podsekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Marcin Czaja - dyrektor Departamentu Szkolnictwa Wyższego oraz Piotr Dardziński - prezes Sieci Badawczej Łukasiewicz. KRASP reprezentował przewodniczący – prof. Jan Szmidt, a Radę Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego – wiceprzewodniczący prof. Wiesław Banyś. Radę Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP reprezentował Janusz Rak. Krajową Sekcję Nauki NSZZ „Solidarność” reprezentowali wiceprzewodniczący: Maria Sapor i Marek Kisilowski.

Przygotowali: M. Sapor, M. Kisilowski

fot. gov.pl

Informacja ze spotkania przedstawicieli Prezydium Rady KSN NSZZ „Solidarność” z Wicepremierem - Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego Jarosławem Gowinem w dniu 18 grudnia 2019 r.

Spotkanie odbyło się w siedzibie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ze strony ministerstwa, oprócz Wicepremiera Jarosława Gowina, obecni byli Podsekretarz Stanu Sebastian Skuza, Dyrektor Departamentu Budżetu i Finansów Jarosław Oliwa oraz Dyrektor Departamentu Szkolnictwa Wyższego Marcin Czaja.

Krajową Sekcję Nauki NSZZ „Solidarność” reprezentowali: Dominik Szczukocki - Przewodniczący oraz Wiceprzewodniczący: Bogusław Dołęga, Maria Sapor, Marek Kisilowski i Krzysztof Pszczółka.

Wicepremier J. Gowin zaproponował podział dyskusji na dwie części: sprawy finansowe oraz sprawy związane z wdrażaniem ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

W zakresie spraw finansowych, przedstawiciele KSN wnioskowali o przeznaczenie dodatkowych środków z budżetu Państwa na 2020 rok na wynagrodzenia, aby umożliwić realizację drugiego etapu podwyższania wynagrodzeń dla wszystkich pracowników naszego sektora, a także o wzrost nakładów na naukę. Wicepremier J. Gowin przypomniał, że wnioskował do Rządu o środki na 10% wzrost wynagrodzeń zasadniczych pracowników uczelni publicznych w 2020 roku. Jednak, ze względu na trudną sytuację budżetu, spodziewa się tylko 6% na wzrost wynagrodzeń. Wiceminister S. Skuza podkreślił, że nie ma jeszcze zatwierdzonego budżetu, a w projekcie budżetu nie ma wydzielonych środków na wzrost wynagrodzeń pracowników uczelni. Dyrektor J. Oliwa wskazał na generalnie większe nakłady na szkolnictwo wyższe i naukę w projekcie budżetu państwa o około 1,7 mld zł, ale ze środkami unijnymi, Środków krajowych jest tylko 600 mln zł. Dzięki obligacjom, które ministerstwo posiada i możliwości ich wykupu przez Państwo, sytuacja nie jest, zdaniem Pana Wicepremiera, zła. Zarówno Ministerstwo jak i KSN cały czas czynią starania o wzrost środków finansowych, m. in. interweniując w Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” i u Prezesa Rady Ministrów.

Przedstawiciele KSN przypomnieli, że w związku z podwyższeniem płacy minimalnej od stycznia 2020 r. do kwoty 2600 zł wiele uczelni będzie potrzebowało dodatkowych środków finansowych, a ponadto sytuacja ta spowoduje duże spłaszczenie wynagrodzeń w naszej branży. Wicepremier J. Gowin powiedział, że Ministerstwo nie ma jeszcze oszacowania, ile pieniędzy będą potrzebowały uczelnie na pokrycie wzrostu minimalnej płacy i jaka to byłaby część z planowanych 6% na podwyżki wynagrodzeń zasadniczych. Rozmówcy przypomnieli, że podczas ogólnopolskiej inauguracji roku akademickiego 2018/2019 w Teatrze Polskim w Warszawie Premier Mateusz Morawiecki zobowiązał się do realizacji podwyżek pracowników uczelni. Przedstawiciele KSN zwrócili również uwagę na pilną potrzebę zmiany rozporządzenia w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej i zwiększenie kwoty minimalnej.

Nawiązując do podwyżki wynagrodzeń zasadniczych na uczelniach w 2019 r. KSN upomniała się o niezrealizowane podwyżki w uczelniach artystycznych, podległych Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz w uczelniach medycznych, podległych Ministrowi Zdrowia. Jednocześnie, Przewodniczący KSN zwrócił się do Ministra z prośbą o sprawozdanie, jak w poszczególnych uczelniach została zrealizowana podwyżka wynagrodzeń zasadniczych z 7% rezerwy celowej, przeznaczonej na ten cel. Wicepremier J. Gowin odpowiedział, że ministerstwo nie dysponuje takimi informacjami. KSN złożyło na ręce Pana Wicepremiera pismo o zwrócenie się do rektorów o informacje dotyczące wykorzystania środków z rezerwy celowej przeznaczonej na tegoroczne 7% podwyżki płac pracowników uczelni. KSN skierowała również do Ministra pisemny wniosek o udostępnienie danych niezbędnych do analizy funkcjonowania algorytmu podziału subwencji dla uczelni publicznych w roku 2019.

W zakresie problemów z wdrażaniem Ustawy 2.0, przedstawiciele KSN przedstawili następujące sprawy:

1. Postulowane przez autorów ustawy przyspieszenie ścieżki kariery akademickiej - Wicepremier J. Gowin podtrzymał stanowisko, że habilitacja powinna być zlikwidowana, a awans powinien być oparty o ocenę dorobku,

koszty procedur awansowych musi ponosić pracodawca. Zmiany ustawowe w sprawie habilitacji muszą być uzgodnione z Prezydentem RP. Przedstawiciele Związku wskazali, że do czasu likwidacji habilitacji, uzyskanie stopnia doktora habilitowanego winno być podstawą do uzyskania bezwarunkowego awansu na stanowisko profesora uczelni, uczelnie winny mieć jedynie możliwość określania kryteriów przejścia na stanowisko profesora uczelni, dla nauczycieli akademickich nie posiadających stopnia doktora habilitowanego. Wicepremier w dyskusji podzielił zdanie KSN, że niezgodnymi z koncepcją ustawy są pojawiające się propozycje pozwalające rektorowi zatrudniać nauczycieli akademickich poniżej posiadanych stopni i tytułu.

2. W uczelniach pracodawcy nie przestrzegają zapisów prawa pracy, w szczególności występują problemy z uzgadnianiem wewnątrzzakładowych aktów prawnych, jak Regulamin pracy, Regulamin wynagradzania, czy ustawowo wymagane uzgodnienie zasad podziału środków na wynagrodzenia dla pracowników - zdaniem Wicepremiera dopóki nie będzie uwag, w szczególności od związków zawodowych, o nieprawidłowościach skierowanych do ministerstwa, ministerstwo nie ma możliwości interwencji.
3. KSN złożyła pisemny wniosek o upublicznienie uwag skierowanych przez ministerstwo do poszczególnych uczelni dotyczących wdrażania ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a w szczególności dotyczących zastrzeżeń do przyjętych statutów. - zdaniem Dyrektora M. Czaji, uwagi będą udostępnione organizacjom zakładowym po akceptacji Ministra. Wicepremier J. Gowin zaakceptował udostępnienie uwag.
4. Stan realizacji obowiązku lustracji w uczelniach - Dyrektor M. Czaja powiedział, że ministerstwo nie ma narzędzi do weryfikacji, może tylko zapytać, jak lustracja została przeprowadzona. Wicepremier J. Gowin poinformował, że przed wyborami władz uczelni w roku 2020, przypomni o tym obowiązku środowisku akademickiemu.
5. Konieczność zmiany przepisów dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, tak aby po zawieszeniu w pełnieniu obowiązków, bądź nałożeniu kary upomnienia, osoba zawieszona mogła odwołać się do uczelnianej komisji dyscyplinarnej, bądź do rzecznika dyscyplinarnego przy Ministrze, a nie tak jak jest w obowiązujących przepisach do Sądu Pracy, gdzie na decyzje trzeba czekać kilka miesięcy - Wicepremier J. Gowin zobowiązał się do przeanalizowania tej sprawy.
6. Problem oceny okresowej nauczycieli akademickich - KSN posiada informacje, że w niektórych uczelniach ocena będzie powiązana z ewaluacją, kryteria będą tak określone, że mogą skutkować zwolnieniami grupowymi - Dyrektor M. Czaja powołał się na art. 128 ustawy, który mówi, że kryteria oceny dotyczą obowiązków wymienionych w art. 115, co np. łączy się z prowadzeniem działalności naukowej, a nie publikacyjnej przy ocenie działalności badawczej. Kryteria oceny pracowniczej nie mogą być bezpośrednim przeniesieniem zasad ewaluacji dyscypliny. W zadaniowym systemie czasu pracy, ocenie może podlegać jedynie wykonanie powierzonych zadań wraz z określonym czasem ich realizacji i przydzielonymi środkami.
7. Problem stanowisk i wynagrodzeń w instytutach badawczych - Zdaniem ministerstwa, w instytutach badawczych potrzebna jest głęboka reforma. Zwrócono również uwagę, że IB powinny finansować się głównie z innych źródeł i ze środków przeznaczanych przez ministerstwa „branżowe”, którym podlegają. Jednym z rozwiązań, które mogą poprawić sytuację finansową jest przekształcenie instytutów w Państwowe Instytuty Badawcze. Udało się wprowadzić dla pracowników instytutów badawczych zapis o podwyższonych kosztach uzyskania przychodu podobnie jak dla pracowników uczelni i PAN.
8. Przedstawiciele KSN argumentowali, by prawa i obowiązki pracowników nie będących nauczycielami akademickimi były unormowane w szerszym zakresie w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym, a nie jedynie w Kodeksie Pracy. W szczególności winno to dotyczyć systemu wynagrodzeń wysokospecjalistycznej kadry badawczej i technicznej oraz praw pracowników systemu informatologiczno-bibliologicznego.

Strony wyraziły wolę dalszej współpracy.

Przygotowali: M. Sapor, D. Szczukocki, M. Kisilowski, B. Dołęga

Kaganiec na usta wykładowcy?

Antoni Winiarski

Nie tylko środowisko akademickie zbulwersowała decyzja rzecznika dyscyplinarnego prof. dr hab. Wojciecha Popiołka o złożeniu wniosku do Komisji Dyscyplinarnej dla nauczycieli akademickich Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec **dr hab. Ewy Budzyńskiej**, zatrudnionej od 28 lat na Wydziale Nauk Społecznych. O tym wydarzeniu stało się głośno w styczniu 2020 r., gdy sprawa ta przedostała się do mediów i była komentowana w prasie, radio i telewizji.

Dr hab. Ewa Budzyńska od 8 października do 17 grudnia 2018 r. prowadziła zajęcia „*Socjologia problemów społecznych: Międzypokoleniowe więzi w rodzinach światowych*”, na które składało się 15 godzin wykładów i 30 godzin ćwiczeń. W zajęciach brało udział 21 studentów.

12 studentów II roku socjologii uczestniczących w tych zajęciach napisało skargę z datą 21 grudnia 2018 r. do Rektora UŚ na dr hab. Ewę Budzyńską, zarzucając jej „*narzucanie ideologii anti-choice, poglądów homofobicznych, antysemityzmu, dyskryminacji wyznaniowej, informacji niezgodnych ze współczesną wiedzą naukową oraz promowanie poglądów radykalno-katolickich*”.

8 stycznia 2019 r. dr hab. Ewa Budzyńska została telefonicznie wezwana na rozmowę przez Dziekana WNS dr hab. Kazimierza Miroszewskiego. W rozmowie wziął udział Dyrektor Instytutu Socjologii WNS UŚ dr hab. Tomasz Nawrocki, natomiast nie był zaproszony jej bezpośredni przełożony, Kierownik Zakładu Socjologii Wiedzy prof. zw. dr hab. Wojciech Świątkiewicz. Dziekan WNS dał dr hab. Ewie Budzyńskiej niekompletny i anonimowy tekst *skargi studentów*, natomiast odmówił udostępnienia jej całego tekstu *skargi*. Co więcej, dwa tygodnie później telefonicznie zażądał ustosunkowania się do tej *skargi*, bez udostępnienia całości tekstu. 11 stycznia 2019 r. bezpośredni przełożony dr hab. Ewy Budzyńskiej prof. zw. dr hab. Wojciech Świątkiewicz napisał do Rektora UŚ, Dziekana WNS i Dyrektora Instytutu Socjologii list w jej sprawie, w którym wyraził pozytywną opinię o dr hab. Ewie Budzyńskiej.

W tej sytuacji dr hab. Ewa Budzyńska zasięgnęła porady w kancelarii prawniczej uzyskując odpowiedź, że przekazany jej niepełny i anonimowy tekst *skargi* nie może stanowić przedmiotu urzędowej odpowiedzi.

8 lutego 2019 r. Rektor Uniwersytetu Śląskiego prof. dr hab. Andrzej Kowalczyk poprosił rzecznika dyscyplinarnego o wszczęcie postępowania wyjaśniającego, o czym dr hab. Ewa Budzyńska została poinformowana 28 lutego 2019 r. Rzecznik dyscyplinarny prof. dr hab. Wojciech Popiołek napisał pismo do dr hab. Ewy Budzyńskiej powiadamijające ją, że jest podejrzana o czyny uchybiające jej obowiązkowi i godności nauczyciela akademickiego.

W kwietniu 2019 r. prof. dr hab. Wojciech Popiołek przesłuchał tylko czterech studentów, przy czym dwojgu przesłuchiwanym pokazał protokół zeznań trzeciego z nich i z tak poprowadzonego przesłuchania wyciągnął wniosek o prawdziwości zeznań. Nie zapytał pozostałych 8 sygnatariuszy *skargi*, ani 9 studentów, którzy nie poparli *skargi*.

W lipcu 2019 r. dr hab. Ewa Budzyńska, w obecności dwóch prawników, ustosunkowała się ustnie do treści zeznań czworga świadków.

22 października 2019 r. otrzymała zawiadomienie o wniosku rzecznika dyscyplinarnego prof. dr hab. Wojciecha Popiołka do Komisji Dyscyplinarnej o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.

Dr hab. Ewa Budzyńska w proteście przeciwko cenzurze, niesłusznym oskarżeniom i sposobowi przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego przez rzecznika dyscyplinarnego, 14 listopada 2019 r. złożyła prośbę o rozwiązanie umowy o pracę z końcem semestru zimowego roku akademickiego 2019/2020.

31 stycznia 2020 r. odbyła się pierwsza rozprawa przed Uczelnianą Komisją Dyscyplinarną ds. Nauczycieli Akademickich, podczas której zostało odczytane 30-stronicowe uzasadnienie wniosku rzecznika dyscyplinarnego. Po 5 godzinach Komisja wyznaczyła kolejny termin rozprawy na 13 marca 2020 r., chcąc w tym terminie przesłuchać studentów na temat wykładów dr hab. Ewy Budzyńskiej, które odbyły się w 2018 roku.

Zaskoczyło mnie zawarte we wniosku do Komisji Dyscyplinarnej stwierdzenie rzecznika dyscyplinarnego UŚ, prawnika, że ukaranie wykładowcy będzie wyrazem prewencji ogólnej i prewencji szczególnej. Zaskoczyło mnie dlatego, że przykładowe ukaranie kojarzy mi się z karaniem opozycjonistów w czasie stanu wojennego. Zarzuca się pani profesor, że nie podziela ideologii gender – tak wywód rzecznika dyscyplinarnego UŚ podsumował dr Marcin Olszówka z Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris, którego prawnicy reprezentują dr hab. Ewę Budzyńską.

18 stycznia 2020 r. Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Śląskiego, którego członkiem jest dr hab. Ewa Budzyńska, wyraziła przekonanie, że atak na dr hab. Ewę Budzyńską godzi w powszechną gwarancję wolności wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, a także wolność badań naukowych i wolność nauczania. KZ NSZZ „Solidarność” US, biorąc pod uwagę całość materiału dowodowego, stoi na stanowisku, że dr hab. Ewa Budzyńska nie popełniła czynu dyscyplinarnego i powinna zostać uniewinniona. Stanowisko to zostało poparte 19 lutego b.r. przez Regionalną Sekcję Nauki Regionu Śląsko-Dąbrowskiego NSZZ „Solidarność”. Również Rada Społeczna przy Arcybiskupie Metropolice Katowickiej stanęła w obronie dr hab. Ewy Budzyńskiej. W wywiadzie dla Telewizji Republika oskarżona prof. Budzyńska tak skomentowała to postępowanie: „Wykładowcy, którzy nie utożsamiają się z lewicowymi postulatami są wykluczani”.

Wolność badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników gwarantuje Art. 74 Konstytucji RP. Warto przywołać także Art. 13 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, który mówi, że badania naukowe są wolne od ograniczeń, a wolność akademicka jest szanowana.

Ostatnio pojawiały się zakusy na ograniczenie wolności badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników. Przykładem niech będzie sprawa prof. dr hab. nauk humanistycznych Aleksandra Nałaskowskiego (umorzona) oraz ponad 20 innych przypadków zarejestrowanych przez Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris.

Uniwersytet powinien być miejscem dyskusji, gdzie ścierają się różne poglądy i teorie.

Dr Antoni Winiarski jest wiceprzewodniczącym Regionalnej Sekcji Nauki Regionu Śląsko-Dąbrowskiego NSZZ „Solidarność” i członkiem Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Stanowisko Klubu Inteligencji Katolickiej w Katowicach w obronie wolności akademickiej

z dnia 5 lutego 2020 roku

W związku z coraz licześniejszymi przypadkami naruszania wolności badań naukowych i publikowania wyników badań, co gwarantuje Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i umowy międzynarodowe, apelujemy do rektorów i rzeczników dyscyplinarnych wyższych uczelni o nieuleganie naciskom osób reprezentujących jakiegokolwiek ideologię.

Powołaniem nauki jest poszukiwanie i głoszenie prawdy. W historii cywilizacji ideologie to dążenie ograniczały i deformowały.

Prezes Klubu Inteligencji Katolickiej w Katowicach
Andrzej Dawidowski

Katowice, 18.01.2019 r.

KZ/UŚ/3/2020

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Ryszard Mikosz
Przewodniczący Uczelnianej Komisji
Dyscyplinarnej
ds. Nauczycieli Akademickich
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Szanowny Panie Przewodniczący,

w związku z wszczęciem wobec Pani profesor Ewy Budzyńskiej postępowania dyscyplinarnego w Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej ds. Nauczycieli Akademickich Uniwersytetu Śląskiego – na wniosek Rzecznika Dyscyplinarnego dla nauczycieli akademickich UŚ Pana prof. dr. hab. Wojciecha Popiołka z dn. 21.10.2019 r. – Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność”, po zapoznaniu się z materiałem dowodowym, przedstawia Komisji następującą opinię *amicus curiae*.

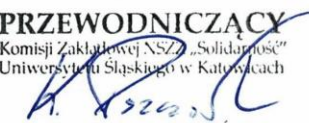
Zapoznaliśmy się z treścią skargi części studentów II roku socjologii specjalności Wiedza o społeczeństwie skierowanej do Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Dziekana Wydziału Nauk Społecznych i Dyrektora Instytutu Socjologii oraz z wyjaśnieniami Pani Profesor, a także materiałami dotyczącymi treści prowadzonych przez nią wykładów. Przeprowadzona przez Panią Profesor analiza międzypokoleniowych więzi w rodzinach światowych na przestrzeni wieków w zależności od kształtującej ją kultury lub religii była oparta o literaturę naukową i nie naruszała ani wyników badań naukowych, ani norm konstytucyjnych. Brak w tej sytuacji jakiegokolwiek czynu dyscyplinarnego.

Profesor Ewa Budzyńska była zawsze wysoko oceniana przez swoich przełożonych, a w ciągu dwudziestoosmioletniej pracy naukowej na Uniwersytecie Śląskim opublikowała wiele książek i artykułów naukowych dla polskich i zagranicznych czasopism, a także wykonała szereg ekspertyz dla organów władz samorządowych i organizacji społecznych. Zarzuty studentów o „homofobię, antysemityzm, ideologię anti-choice oraz poglądy radykalno-katolickie” nie znajdują potwierdzenia w materiałach dowodowych i opinii przełożonych i współpracowników.

W tym przypadku można raczej mówić o sytuacji wykładowcy, któremu odmawia się prawa do wyrażania własnych opinii i oceny faktów, wyników badań naukowych czy norm konstytucyjnych. Atak na Panią Profesor godzi w powszechną gwarancję wolności wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, a także wolność badań naukowych i wolność nauczania.

Biorąc pod uwagę całość materiału dowodowego, stoimy na stanowisku, że Obwiniona Pani Profesor nie popełniła czynu dyscyplinarnego i powinna zostać uniewinniona.

Łączę wyrazy szacunku

PRZEWODNICZĄCY
Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

KRZYSZTOF PSZCZÓŁKA

Do wiadomości:

1. prof. dr hab. Andrzej Kowalczyk – Rektor Uniwersytetu Śląskiego
2. prof. dr hab. Elżbieta Kuraj
3. dr hab. Ewa Budzyńska

Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12; 40-007 Katowice

Sekretariat: ul Bankowa 12a, 40-007 Katowice Tel/fax. 032 3591327; 032 3592044

solidarn@us.edu.pl

ZE STRONY MINISTERSTWA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Analiza nowych statutów uczelni

<https://konstytucjadlanauki.gov.pl/analiza-nowych-statutow-uczelni>

Na wiosnę zostaną wybrane nowe władze na uczelniach (kadencja 2020-2023). W związku z tym rekomendujemy sprawdzenie przez uczelnie przyjętych zapisów statutów dot. wyborów. Weryfikacja pomoże uniknąć wątpliwości co do prawidłowego przeprowadzenia wyborów i ich wyniku.

1 października 2019 r. weszły w życie nowe statuty, zgodne z przepisami ustawy z 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Z dotychczasowej analizy regulacji przyjętych w statutach uczelni wynika, że pojawiają się w nich rozwiązania budzące wątpliwości co do zgodności z przepisami ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, a co za tym idzie – co do skutków, jakie mogą nieść.

W tym kontekście należy wskazać m. in. na rozwiązania dotyczące:

- składu senatu (w tym przyjęcie niezgodnej z ustawą możliwości wprowadzenia do składu senatu osób nie pochodzących z wyboru, nieuregulowanie w przepisach przejściowych kwestii składu senatu obecnej kadencji do 31 sierpnia 2020 r. w związku z wygaśnięciem z 30 września 2019 r. funkcji dziekanów i prorektorów)
- procedury zgłaszania kandydatów na rektora (w tym ograniczenie kompetencji rady uczelni do wskazywania kandydatów na rektora na rzecz określonych w statucie innych podmiotów uprawnionych do wskazywania kandydatów na rektora)
- bardziej restrykcyjne niż wynikające z ustawy określenie biernego prawa wyborczego (np. poprzez wprowadzenie wymogu zatrudnienia w uczelni jako podstawowym miejscu pracy)
- wprowadzenia dodatkowych wymagań dla osób powoływanych do pełnienia funkcji kierowniczych, a także dla członków kolegium elektorów oraz członków rady uczelni, w sytuacji, gdy przepisy ustawy nie zawierają upoważnienia do określenia w statucie dodatkowych wymagań (np. wprowadzenie wymogu posiadania przez kandydata na funkcję kierowniczą co najmniej stopnia naukowego doktora habilitowanego albo powołanie wyłącznie spośród nauczycieli akademickich zatrudnionych w uczelni jako podstawowym miejscu pracy)
- określenia w statucie możliwości powołania osoby do pełnienia funkcji kierowniczej w uczelni z pominięciem warunków określonych w art. 20 ust. 1 pkt 1-5 i ust. 4 ustawy
- nieokreślenia dla wszystkich funkcji kierowniczych wskazanych w statucie zasad ich powoływania i odwoływania
- naruszenia wyłącznej kompetencji rektora do powoływania osób do pełnienia funkcji kierowniczej w uczelni i ich odwoływania (m. in. związanie wnioskiem innego podmiotu, w tym poprzez wskazanie rektorowi wyłącznie jednego kandydata, np. rektor powołuje dziekana po przedstawieniu mu kandydata wybranego przez radę wydziału)
- niewłaściwego uregulowania w przepisach przejściowych kwestii pełnienia funkcji kierowniczych od 1 października 2019 r. (np. powołanie z mocy przepisu statutu bez udziału rektora)

- ograniczenia kompetencji senatu do wyboru przewodniczącego rady uczelni poprzez związanie senatu decyzją innego podmiotu (np. członkowie rady uczelni wyznaczają senatowi kandydata na przewodniczącego rady)
- jednoczesnego pełnienia przez rektora funkcji organu uczelni i funkcji kierowniczej w uczelni
- udziału samorządu studenckiego w procedurze powołania osoby do pełnienia funkcji kierowniczej, do której zakresu obowiązków należą sprawy studenckie (np. wyłączenie obowiązku uzgodnienia, opiniowanie zamiast uzgodnienia, nieprecyzyjne wskazanie terminu na przedłożenie przez samorząd stanowiska w sprawie)
- odesłania do określenia zasad funkcjonowania rady uczelni w regulaminie rady, a nie w statucie.

Po sprawdzeniu statutów, do części uczelni, wysłano już pisma z informacjami, które zapisy budzą wątpliwości i wymagają weryfikacji. Trwa analiza statutów pozostałych uczelni i w przypadku wątpliwości także kierowana będzie do uczelni korespondencja. Po uzyskaniu odpowiedzi od uczelni, indywidualnie, będzie podejmowana decyzja czy konieczna będzie interwencja ministra nauki i szkolnictwa wyższego.

ZE STRONY KOMISJI KRAJOWEJ NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

W Pałacu Prezydenckim odbyło się w dniu 29 stycznia br. spotkanie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy z członkami Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” z okazji Jubileuszu 40-lecia powstania Związku. Głos na rozpoczęcie uroczystości zabrał przewodniczący związku Piotr Duda.

<http://www.solidarnosc.org.pl/aktualnosci/wiadomosci/kraj/item/19224-piotr-duda-te-40-lat-to-okres-sukcesow-ale-takze-trudow-i-walki-bylismy-motorem-napedowym-wielu-zmian>

Piotr Duda: Te 40 lat to okres sukcesów, ale także trudów i walki. Byliśmy motorem napędowym wielu zmian!

fot.M.Żegliński

To dla nas, ludzi Solidarności wielkie wyróżnienie, że inauguracyjne spotkanie Komisji Krajowej w 2020 roku odbywa się tu, na zaproszenie pana prezydenta w Pałacu Prezydenckim. To wyróżnienie, ale także zobowiązanie. My doskonale wiemy, jako ludzie Solidarności, że ten okres 40 lat to okres sukcesów, ale i walki, o prawa pracownicze i prawa związkowe

- powiedział Piotr Duda.

Bardzo się cieszę, że dzisiaj na zaproszenie pana prezydenta przybyli do Pałacu Prezydenckiego przewodniczący: Marian Krzaklewski, Janusz Śniadek. To pokazuje jedno, o czym mówimy na prawie każdym spotkaniu i będziemy mówili to przez cały rok naszego jubileuszu: nie było pierwszej, drugiej czy trzeciej Solidarności. Od samego początku była jedna Solidarność, jeden związek zawodowy Solidarność, zarejestrowany 10 listopada 1980 roku

- dodał. Zgromadzeni na sali przyjęli te słowa oklaskami.

Ten rok jubileuszu ma być także wyrazem wielkiego szacunku dla tych wszystkich, którzy w Solidarności są od samego początku. De facto wstępowaliśmy do związku już we wrześniu 80-tego roku i jesteśmy w nim do dzisiaj. To wielki szacunek dla tych związkowców, którzy przez 40 lat byli ze związkiem na dobre i na złe. Kto jest w związku od 80-tego roku?

- spytał przewodniczący podnosząc rękę. Wraz z nim zgłosiło się wielu związkowców.

Proszę bardzo, panie prezydencie. To jest wielki szacunek dla tych ludzi. To ma być rok wielkiego jubileuszu i wielkiego podziękowania dla tych, którzy byli w Solidarności. Ale w międzyczasie wybrali inną drogę życia, inną drogę zawodową, ale którzy zawsze utożsamiają się z Solidarnością, jej ideałami i wspierają na każdym kroku działania związku zawodowego Solidarność. I za to tym wszystkim, którzy nie są w związku, ale wspierają działania związku, bardzo dziękuję w imieniu Komisji Krajowej. W tym miejscu tutaj, w obecności pana prezydenta, też trzeba zaznaczyć i powiedzieć, że najgorsze lata dla Solidarności to był początek lat 90-tych. Po rozpoczęciu prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych byliśmy jedyną przeszkodą liberalnych rządów. Gdyby nie Solidarność, majątek narodowy byłby szczuplejszy niż jest. To zasługa nasza, dlatego byliśmy tak znienawidzeni przez kolejne władze III RP, które miały jedno zadanie - wyprzedać majątek narodowy. Niektórzy wtedy rzucali legitymacjami związkowymi, związek był passe. Mówiono: "solidarność", ale "solidarność międzyludzka". Używano wtedy tych słów wielokrotnie, ale nikomu nie chciało przejść przez gardło Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Solidarność. Ten trudny okres przetrwaliśmy. To dla nas bardzo ważne, że dziś możemy z dumą mówić, że 40 lat minęło, może nie jak jeden dzień, bo to były trudne dni, trudne tygodnie, trudne miesiące, trudne lata w rozwiązywaniu problemów pracowniczych i związkowych. Ale niejednokrotnie byliśmy tym motorem napędowym zmian nie tylko w prawie pracy, ale wielu dziedzinach gospodarki w naszym kraju

- mówił Piotr Duda.

Dzisiejsze spotkanie to okazja, by przedstawić panu prezydentowi problemy bieżące, z jakimi borykają się związkowcy i pracownicy w naszym kraju. (...) Chciałbym także krótko powiedzieć nt. tego, co dzieje się w naszym kraju. Pada wiele słów o praworządności. W obecności pana prezydenta chciałbym powiedzieć o łamaniu prawa, bo to jest chichot historii, że związek zawodowy Solidarność i robotnicy w 80-tym roku, dla których najważniejszym postulatem była rejestracja NSZZ Solidarność, czyli pierwszy postulat, który mówił o pluralizmie związkowym. A dzisiaj korporacje międzynarodowe, jak Castorama, wyrzucają działaczy związkowych, tylko dlatego, bo ci śmią założyć związek w ich zakładzie pracy. Mimo immunitetu związkowego, jakim jest ochrona szczególna. I o tych problemach też chcemy mówić. Chętnie bym na ten temat porozmawiał z panią komisarz Jourovą - jak międzynarodowe korporacje w naszym kraju łamią praworządność, jak nie przestrzegają prawa. To są problemy o jakich mówimy w 40-lecie Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Solidarność. Ale to będziemy sobie omawiać na naszym spotkaniu roboczym. Panie prezydencie, bardzo dziękuję za to symboliczne spotkanie Komisji Krajowej w Pałacu Prezydenckim. Jest ono dla nas bardzo ważne. Dziękujemy za te 5 lat współpracy, bo ta współpraca była owocna i to co przed chwilą mówiłem o postulacie sierpniowym, wspólnie ten postulat dokończyliśmy. Dzisiaj jest on w pełni realizowany

- kontynuował.

Chciałbym na pana ręce symbolicznie przekazać logo 40-lecia związku zawodowego Solidarność, a także dekret Ojca Świętego Franciszka, bo wiem, że w kaplicy prezydenckiej są relikwie bł. ks. Jerzego Popiełuszki, patrona NSZZ Solidarność. To jest dekret, niech także wisi w kaplicy na pamiątkę tego naszego spotkania

- podsumował Piotr Duda.

www.tysol.pl / raw

Stanowisko KK nr 19/19 ws. propozycji klimatycznych Komisji Europejskiej

wtorek, 10 grudnia 2019

Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” wzywa polski rząd do zablokowania na najbliższym szczycie Rady Europejskiej propozycji klimatycznych Komisji Europejskiej zmierzających do wprowadzenia neutralności klimatycznej do roku 2050.

Zaakceptowanie drogi forsowanej przez KE oraz najbogatsze kraje UE oznaczać będzie dla Polski katastrofę gospodarczą, m.in. konieczność likwidacji całych gałęzi przemysłu oraz drastyczny spadek poziomu życia naszych obywateli. W ocenie Komisji Krajowej jedynym sposobem na trwałe uchronienie naszej gospodarki przed katastrofalnymi skutkami przyjęcia proponowanych rozwiązań jest realizacja uzgodnień Porozumienia Paryskiego.

Niezależnie od powyższego oczekujemy, aby polska delegacja podczas szczytu domagała się precyzyjnego zdefiniowania pojęcia neutralności klimatycznej, jako zrównoważenia pomiędzy emisją CO₂, a pochłanianiem tego gazu przez środowisko naturalne i nowe technologie wdrażane w przemyśle. Konieczne jest również utrzymanie horyzontu czasowego dojścia do neutralności klimatycznej, założonego w Porozumieniu Paryskim, a więc do końca wieku, a nie jak proponuje KE, do końca roku 2050.

Ponadto konieczne jest wymuszenie na KE zagwarantowania w unijnym budżecie, adekwatnych do potrzeb, środków na wsparcie transformacji tradycyjnych gospodarek – takich m.in. jak Polska – których w obecnej propozycji KE nie uwzględniono. Jak wskazuje informacja rządu, koszt takiej transformacji tylko dla Polski to kwota od 500-700 mld Euro.

Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” z całą mocą podkreśla, że zaakceptowanie przez polski rząd przywołanych powyżej propozycji Komisji Europejskiej spotka się z radykalnymi działaniami ze strony Związku. Pracownicy funkcjonujących w Polsce zakładów przemysłowych doskonale zdają sobie sprawę z powagi zagrożenia, jakie dla ich miejsc pracy niesie kolejne zaostrzenie unijnej polityki klimatyczno-energetycznej. Nie zabraknie nam determinacji aby w obronie naszych miejsc pracy oraz bezpieczeństwa ekonomicznego naszych rodzin sięgać nawet po najostrzejsze formy protestu.

Stanowisko KK nr 18/19 ws. zwrotu tablic z 21. postulatami Sierpnia 1980 r.

wtorek, 10 grudnia 2019

Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” uznaje za niedopuszczalne blokowanie przez Europejskie Centrum Solidarności i władze Gdańska starań NSZZ „Solidarność” o przeniesienie oryginalnych tablic Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego z 21. postulatami sierpnia 1980 r. do historycznej Sali BHP Stoczni Gdańskiej. Uznajemy to za kolejną próbę kwestionowania praw Związku do własnej historii.

Historyczna Sala BHP Stoczni Gdańskiej jest najważniejszym i jedynym miejscem, gdzie powinny spocząć oryginalne tablice z 21. sierpniowymi postulatami. To właśnie w tej sali MKS podpisał w sierpniu 1980 r. porozumienie z władzami PRL, których trzonem były postulaty znajdujące się na tablicach. To własność i spuścizna Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, który jest bezpośrednim następcą MKS-u. Europejskie Centrum Solidarności oraz wszystkie zainteresowane strony muszą ten fakt uszanować.

Przypominamy, że to Sala BHP, a nie ECS, jest pomnikiem historii, a niebawem mamy nadzieję zostanie wpisana wraz ze Stoczną Gdańską na listę dziedzictwa kulturowego UNESCO. Z całą mocą oświadczamy – wbrew kłamliwym publikacjom prasowym – że historyczna Sala jest i pozostanie własnością Związku. Dzięki temu zarówno wystawa, jak i wszystkie zgromadzone tam eksponaty są i zawsze będą bezpłatnie dostępne dla wszystkich zainteresowanych i odwiedzających to miejsce.

Żądamy zaprzestania uprawiania polityki kosztem NSZZ „Solidarność”, szczególnie przez tych, którzy Solidarności zawdzięczają swoją polityczną karierę.

Stanowisko KK nr 17/19 ws. projektu zmiany ustawy dezubekizacyjnej

wtorek, 10 grudnia 2019

Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” z oburzeniem przyjmuje informację o przygotowanym przez Lewicę projekcie ustawy, która cofnęłaby rozwiązania zawarte w tzw. ustawie dezubekizacyjnej z 2016 r.

Lewica w ten sposób otwarcie przyznaje, że jest następcą ideowym peerelowskiego reżimu komunistycznego, którego celem było zdławienie dążeń wolnościowych Polaków.

Na szczególne potępienie zasługuje wybór daty złożenia wniosku – 16 grudnia – przypadającej w trakcie obchodów 49. rocznicy grudniowej masakry na Wybrzeżu w roku 1970 i 38. rocznicy masakry w Kopalni Wujek 16 grudnia 1981 roku. To jawna prowokacja i bezczeszczenie pamięci ofiar.

Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” z całą mocą podkreśla, że postowie Lewicy zamiast zabiegać o profity dla katów powinni skupić się na zadośćuczynieniu ich ofiarom.

"Główny postulat nie został zrealizowany". Solidarność Oświaty podnosi alarm ws. podwyżek dla nauczycieli

Szef Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ Solidarność alarmuje, że rząd Zjednoczonej Prawicy zrealizował tylko część porozumienia strajkowego ws. podwyżek dla nauczycieli. Jeden z głównych postulatów - dotyczący zmiany systemu wynagradzania nauczycieli - nie został spełniony. O sprawie pisze "Rzeczpospolita".

31 grudnia upłynął termin realizacji porozumienia z 7 kwietnia. Do tej pory jeden z głównych postulatów nie został zrealizowany

- mówi Ryszard Proksa, szef nauczycielskiej Solidarności. Wskazuje, że chodzi o punkt dotyczący zmiany systemu wynagradzania - rzecz dla "S" kluczową. Nowe przepisy miały wejść w styczniu tego roku. Związkowcy wysłali w tej sprawie pismo do Ministerstwa Edukacji, planują także o sprawie powiadomić premiera i być może prezydenta.

Mamy nadzieję, że po 6 stycznia ktoś wreszcie się tym zajmie, bo na razie mamy wrażenie, że minister Piontkowski w tej sprawie gra na czas podkreśla Ryszard Proksa.

źródło: rp.pl

Wspomnienia o ś.p. Monice Lankosz z domu Urbańczyk

Z głębokim smutkiem i żalem przyjęliśmy wiadomość, że w dniu 17 grudnia 2019 roku odeszła nasza koleżanka Monika Lankosz

To było tak niedawno...

Rok 1980 – rok w którym rodziła się Solidarność, a nauka tworzyła w niej swoją organizację. W Krakowie odbywały się pierwsze spotkania pracowników nauki z wyższych uczelni oraz jednostek badawczo-rozwojowych Regionu Małopolski. Powstała Ogólnopolska Komisja Porozumiewawcza Nauki, a następnie Małopolska Regionalna Sekcja Nauki Jednostek Badawczo-Rozwojowych i Krajowa Sekcja Nauki Jednostek Badawczo-Rozwojowych. W tym czasie gromadziliśmy się, prowadząc dyskusje nad aktualnymi problemami w kraju oraz nad przyszłością polskiej nauki.

Po jakimś czasie w tym gronie pojawiła się Monika, pracownik Instytutu Mineralnych Materiałów Budowlanych (obecnie: Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Oddział Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie), późniejszy wieloletni działacz związkowy, przewodnicząca Komisji Zakładowej NSZZ Solidarność w instytucie. Etyką postępowania, jasnym ujmowaniem i analizowaniem problemów, które rozwiązywała, zdobyła zaufanie nie tylko w swoim instytucie, ale również w Regionalnej Sekcji Nauki i Krajowej Sekcji Nauki. Monika przez kilka kadencji była aktywnie działającym członkiem prezydium Regionalnej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność" Małopolska oraz delegatem na WZD Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność". Jako członek komisji zagranicznej RSN uczestniczyła – w kraju i za granicą – w spotkaniach organizacji FIET (International Federation of Commercial, Clerical, Professional and Technical Employees) i Eurocadres (European Trade Union voice of professionals and managers). Będąc w latach 2002-2006 sekretarzem Krajowej Sekcji Nauki Jednostek Badawczo-Rozwojowych (obecnie: Krajowa Sekcja Nauki Instytutów Badawczych) z wielką pasją i zaangażowaniem brała udział w opiniowaniu ważnych aktów prawnych, w tym projektów ustaw o jednostkach badawczo-rozwojowych i o instytutach badawczych wraz z rozporządzeniami. Zagadnienia te były poruszane i omawiane na spotkaniach z przedstawicielami organów założycielskich i nadzorujących instytuty oraz resortu nauki. Z ramienia Komisji Krajowej NSZZ "Solidarność" była członkiem Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji.

Monika zawsze starała się kierować dobrocią i miłością, tak w pracy, jak i w życiu osobistym. Wysoka kultura osobista przyciągała do Niej grono ludzi, a pomagając innym szerzyła sprawiedliwość społeczną, swoją postawą i czynami dając świadectwo wiary i postawy godnej prawdziwego chrześcijanina i patrioty. Te wartości były Jej siłą przewodnią w życiu, a dla wielu młodszych kolegów stały się wzorem do naśladowania. Jej aktywność skupiona była nie tylko na działalności związkowej, dotyczyła również pracy społecznej, którą prowadziła dla swojego otoczenia w Krakowie.

W grudniu 2019 roku ta działalność się zakończyła. Odeszła niezwykle wrażliwa, zawsze uśmiechnięta i nigdy nie odmawiająca pomocy nasza Koleżanka.

Moniko żegnamy Cię z wielkim żalem, smutkiem. Spoczywaj w pokoju.

Koleżanki i Koledzy z Krajowej Sekcji Nauki
Instytutów Badawczych

NADEŚLANE ...

Jeszcze o rocznicach grudniowych

ROZNIKA GRUDNIA 1981 ROKU W REGIONIE ŚLĄSKO-DĄBROWSKIM

Jak co roku odbyły się rocznicowe obchody, które można nazwać triadą związaną z wprowadzeniem stanu wojennego i największym oporem jaki stan wojenny wywołał w Polsce, co miało właśnie miejsce w naszym regionie.

13 XII w Zabrze w kościele pw. Św. Jadwigi Śląskiej i przy Krzyżu Internowanych na kościelnym placu uczczono pamięć o tych, którzy stawili opór wobec stanu wojennego, przypłacili ten opór "internatem", aresztem, wyrzuceniem z pracy i wilczym biletem na pracę gdziekolwiek, paszportem na Zachód w jedną stronę i innymi represjami.

Pod Wujkiem 16 XII był premier Mateusz Morawiecki, z którego przemówienia najbardziej utkwiła mi opowieść o mamie 21-letniego Janka Stawisińskiego (29.06.1960-25.01.1982), która z nad morza przyjechała

szukać syna, zatrudniła się jako salowa w szpitalu, w którym leżał, była z nim-nieprzytomnym aż do jego śmierci, a potem przez 25 lat jeździła z Koszalina na wszystkie rozprawy walcząc jak się okazało w znacznej mierze bezsku-

tecnie o sądownie potwierdzoną prawdę o tej okrutnej pacyfikacji.

Kilka godzin wcześniej w Śląskim Uniwersytecie Medycznym w Katowicach uczczono lekarzy, pielęgniarki i inny personel medyczny ratujący rannych górników Wujka. Pamięcią o tamtej walce z czasem opiekuje się nieustrudzenie nasz solidarnościowy Kolega Grzegorz Opala, em. prof. SUM, a czas leci i ludzi, którzy

brali udział w ratowaniu - coraz mniej. Korzystając z przerwy między obchodami w SUM i na Wujku zapaliłem znicze na pobliskim cmentarzu, gdzie jest pochowana moja szkolna koleżanka, wówczas lekarka w jednym z katowickich szpitali, niosących wtedy górnikom pomoc, bez której ofiar mogłoby być znacznie więcej.

Relacja z obchodów rocznicy grudnia 1981 roku oraz zdjęcia - **Kazimierz Siciński**

38 ROCZNICA ZAKOŃCZENIA STRAJKU NA WSI W RADOMIU

W 38 rocznicę zakończenia strajku okupacyjnego w Wyższej Szkole Inżynierskiej (WSI) Komisja Zakładowa NSZZ Solidarność przy Uniwersytecie Technologiczno – Humanistycznym w Radomiu tradycyjnie złożyła wiązanek kwiatów.

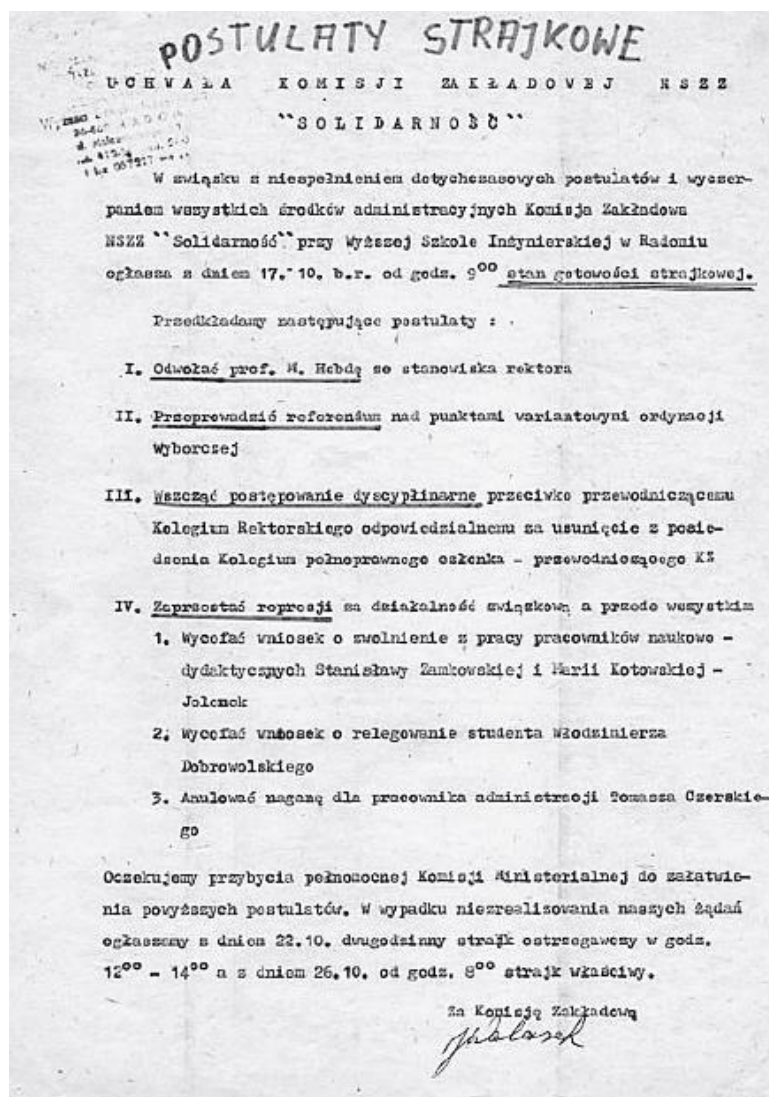
Na zdjęciu uczestnicy strajku: Bogusław Misterkiewicz, Ryszard Świetlik, Józef Deja, Kazimierz Jakubczyk oraz Danuta Kowalczyk i skarbnik Małgorzata Szumiata. Fot. Anna Krok

NAJDŁUŻSZY STRAJK OKRESU PRL

Strajk okupacyjny w Wyższej Szkole Inżynierskiej (WSI) w Radomiu trwał 49 dni. Rozpoczął się 26 października 1981 roku, a zakończył 13 grudnia tego samego roku, po ogłoszeniu stanu wojennego w Polsce.

Powodem rozpoczęcia protestu było mianowanie przez władze na stanowisko rektora pułkownika LWP, prof. dr hab. inż. Michała Hebdę bez wymaganych procedur, łamiąc zawarte porozumienia. Z Senatu Uczelni usunięto przedstawicieli NSZZ Solidarność i NZS (Niezależnego Zrzeszenia Studentów).

Rektor był związany z obozem władzy, w Radomiu był członkiem egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Na innych uczelniach władzę obejmowali rektorzy związani z opozycją. Tego typu zmian chciała także „Solidarność” w WSI Radom. Oskarżano rektora o bezprawne zwolnienia z pracy, pogroźki i złe traktowanie pracowników, szykanowanie działaczy Solidarności i brak jawności rozdziału mieszkań. Organizacje prorządowe, jak ZNP i KU PZPR, oraz część kadry akademickiej na stanowiskach kierowniczych popierały mocno rektora.

W szczytowym momencie strajku udział brało ok. 400 osób, razem pracowników i studentów. Bez silnego poparcia z zewnątrz strajk na pewno nie mógłby trwać tak długo. Otrzymaliśmy otwarte poparcie z ok. siedemdziesięciu uczelni z całego kraju. Strajkujących dobrym słowem i pociechą duchową wspierał Kościół katolicki. Codzienna msza była odprawiana w sali senatu. Z zakładów pracy Radomia przez cały czas strajku napływały słowa otuchy, życzenia wytrwania, wreszcie jakże ważna pomoc materialna: pieniądze i żywność.

W 49 dzień strajku, 13 grudnia – wprowadzenie stanu wojennego. Dziekan Wydziału Transportu radomskiej WSI L. Cegłowski, w towarzystwie oddziałów ZOMO i pojazdów opancerzonych wzywa do rozejścia się. Koniec strajku. Uczelnia, miasto i kraj ogarnęła ponura rzeczywistość stanu wojennego. W tych trudnych czasach walczyliśmy o wolność i samorządne uczelnie.

Bibliografia:

1. *Z życia Politechniki Radomskiej, dodatek specjalny*, grudzień 2006, ISSN 1642 1256, https://www.uniwersytetradom.pl/files/text/czasopismo/pdf/numer_specjalny_2006_2.pdf.
2. *Strajk radomski*, Kamil Dworaczek, IPN, str. 65-71, <http://www.polska1918-89.pl/pdf/strajk-radomski,1992.pdf>.

Opracował: **Bogusław Misterkiewicz**
KZ NSZZ „Solidarność” przy UTH Radom

WSPOMNIENIE 38-ROZNIICY STRAJKU PRACOWNIKÓW AGH W KRAKOWIE

13 grudnia 2019 roku minęła 38 rocznica wprowadzenia stanu wojennego, który miał obronić system komunistyczny w Polsce i zgasić nadzieję, że zapoczątkowane, wraz z powstaniem „Solidarności” w 1980 roku, zmiany ustrojowe i gospodarcze mogą się dokonać.

Spółeczność akademicka Akademii Górniczo - Hutniczej w Krakowie pod sztandarem „Solidarności” odważyła się zaprotestować przeciwko stłumieniu, wprowadzeniem stanu wojennego, wywalczonemu poczuciu wolności i solidarności, organizując strajk okupacyjny, **który rozpoczął się 14 grudnia 1981 r. godz. 15.00.**

Pod tablicą upamiętniającą te wydarzenia, w imieniu Komisji Zakładowej NSZZ Solidarność Akademii Górniczo - Hutniczej złożono kwiaty oraz zapalono znicze.

Z wydarzeń 1981 roku...

Strajk w AGH:

- był wyrazem protestu przeciw stanowi wojennemu
- podkreślił solidarność inteligencji z solidarnością robotniczą,
- uświadomił, że nadal trzeba walczyć o etos „Solidarności”, który był przede wszystkim etosem wielkiej nadziei,
- zapoczątkował tajną działalność związku,
- uczestnikom strajku dał poczucie spełnionego obowiązku obywatelskiego.

W niedzielę 13 grudnia 1981 roku przed południem grupa członków Komisji Zakładowej wyniosła z lokalu związkowego i ukryła dokumentację związkową, pieczętki i zapas papieru powielaczowego (przydał się bardzo dla prasy podziemnej).

Również w niedzielę 13 grudnia zebrało się prezydium Komisji Zakładowej w niepełnym składzie i rozpoczęło dyskusję, jakie działania podjąć. Zdecydowano się na zwołanie w trybie nadzwyczajnym Komisji Zakładowej oraz przedstawicieli Wydziałów.

W poniedziałek 14 grudnia przed południem (około godz. 10.00), w hallu przed aulą, zebrało się spontanicznie ponad stu członków „Solidarności”; dyskutowano o sytuacji i ewentualnym strajku. Komisja Zakładowa na zebraniu, które odbyło się w jednej z sal wykładowych w bud. A-0 ustaliła, że ze względu na możliwości poważnych konsekwencji – decyzję o strajku należy poprzedzić zasięgnięciem opinii wszystkich Komisji Wydziałowych i Oddziałowych.

Rozpoczęła się długa i pełna emocji dyskusja, w której poczucie solidarności, przyzwoitość i wierność ideałom mieszały się ze strachem o najbliższą przyszłość, niepewnością o losy własne i najbliższych. Aresztowanie przewodniczącego Komisji Zakładowej Roberta Kaczmarka i niewiedza co do losów Tadeusza Syryjczyka uczestniczącego w posiedzeniu KK w Gdańsku - były dodatkowym argumentem przemawiającym za ostrą reakcją na próbę ubezwłasnowolnienia Związku. Zdecydowaną większością głosów członków Komisji Zakładowej podjęto uchwałę o rozpoczęciu strajku okupacyjnego.

Pozostały do ustalenia trzy kwestie – gdzie prowadzić strajk, od i do kiedy i kto ma uczestniczyć w strajku?

Na miejsce strajku wybrany został pawilon C-4, za którym przemawiało centralne położenie oraz dość dobra separacja od innych pawilonów.

Rozpoczęcie strajku określono na godz. 15.00, 14 grudnia 1981r. Ustalono czas trwania strajku na dwie doby.

Uczestników strajku ograniczono zasadniczo do mężczyzn nauczycieli akademickich i pracowników inżynieryjno-technicznych. Zdecydowano też, że w strajku nie powinny uczestniczyć czynnie osoby mające małoletnie dzieci.

Przedstawiciele wydziałów przekazali osobiście te informacje członkom Związku, którzy masowo uczestniczyli w nadzwyczajnych zebraniach wydziałowych. Ostatecznie w strajku uczestniczyło wiele osób mających małoletnie dzieci, w tym wiele kobiet.

Wezwanie do strajku spotkało się z ogólną akceptacją mimo oczywistych wątpliwości, co do losu strajkujących. Już od godziny 14.00, 14 grudnia liczne grupy członków związku zbierały się w salach pawilonu C-4.

Strajkujących było około 400 osób i kilkunastu studentów.

Warto wspomnieć, że około 1500 studentów AGH, zmieniając się okresowo, prowadziło strajk okupacyjny od 19 listopada. Strajk miał trwać do 15 grudnia. Z dniem ogłoszenia stanu wojennego studenci przenieśli się do Huty im. Lenina, ale kilku pozostało na strajku z pracownikami.

Strajk pracowników AGH był zorganizowany perfekcyjnie, panował porządek i atmosfera nadziei na upowszechnienie protestu i zawieszenie stanu wojennego.

Powołano Komitet Strajkowy, którego przewodniczącym został Ireneusz Serwan (v-ce przewodniczący KZ). W skład jego weszli członkowie prezydium Komisji Zakładowej: Halina Mytnik, Halina Karbowniczek-Ropska, Henryk Brancewicz, Mieczysław Zaniewski, Józef Jachimski, Michał Siciński, Andrzej Szczepański oraz przedstawiciele Komisji Wydziałowych i Oddziałowych.

Na czas strajku powołano zespoły:

- Straży porządkowej – przew. Kazimierz Godlewski, Mieczysław Zaniewski
- Kwatermistrzowski – przew. Stanisław Nowak
- Informacji – przew. Barbara Hołyńska, Michał Siciński

Pierwsza doba strajku upłynęła spokojnie. We wtorek 15.12 Komitet Strajkowy wydelegował kol. kol. Andrzeja Paulo i Krzysztofa Matuszka na rozmowy do Kurii Metropolitalnej. W efekcie ustaleń z Księdzem Kanclerzem we wtorek po południu w dużej Sali C-4 duszpasterz akademicki z Kościoła Św. Anny – **Ksiądz dr Franciszek Płonka odprawił Mszę Św.**

Tego samego dnia Rektor AGH prof. Antoni Kleczkowski zaprosił na spotkanie kilku przedstawicieli komitetu strajkowego i poinformował, że otrzymał wiadomość o zlikwidowaniu strajku siłą i o liście uczestników, którzy zostaną internowani. Informacja o spotkaniu z Rektorem została zaraz przekazana strajkującym na zebraniu ogólnym.

Wieczorem, do strajkujących przybył Rektor Kleczkowski oraz Prorektorzy. Rektor przedstawił sytuację i konsekwencje grożące uczestnikom strajku ze strony władz państwowych. Zebranie nie przyjęło wniosku o rozwiązanie strajku. Wręcz przeciwnie, dyskutowano o jego przedłużeniu.

Ostatecznie ustalono, że decyzja o przedłużeniu strajku powinna należeć do ogółu uczestników i postanowiono ją podjąć w środę przed południem 16 grudnia.

Jednak około godz. 3 w nocy 16 grudnia nastąpił atak sił ZOMO i LWP, połączony z wyważeniem drzwi i wybiciem szyb w niezamkniętych drzwiach pawilonu C-4. Strajkujących wypędzono na dziedziniec przed biblioteką i spisywano personalia. Trwało to kilka godzin, a mróz był bardzo silny. Aresztowano kilkanaście osób na podstawie wcześniej sporządzonych list. W materiałach znajdujących się w IPN jest relacja Służb Bezpieczeństwa z likwidacji strajku w AGH, w której znajduje się zapis: „Osoby przewidziane w planie do zatrzymania zostały odwiezione do aresztu. Pozostałe osoby zostały zwolnione.”

Zatrzymani, wtedy to następujący pracownicy: Halina Mytnik, Halina Karbowniczek - Ropska, Henryk Brancewicz, Michał Siciński, Józef Jachimski, Ireneusz Serwan, Andrzej Szczepański, Andrzej Gołaś, Jerzy Mischke, Janusz Starczewski, Jerzy Lasocki, Stanisław Nowak, Kazimierz Godlewski, Mieczysław Zaniewski, Adam Stoszko, Jerzy Ostachowicz, Paweł Lednuszko, Antoni Dziwisz. Część zatrzymanych została zwolniona po upływie 1-2 dni, pozostali zostali internowani (Halina Mytnik, Halina Karbowniczek - Ropska, Henryk Brancewicz, Michał Siciński, Józef Jachimski, Ireneusz Serwan, Andrzej Szczepański).

Internowani zostali też strajkujący z nami studenci AGH: Kazimierz Kokoszka i Tomasz Tylka. Ponadto zostało internowanych 8 studentów AGH strajkujących w Hucie.

Trzeba nadmienić, że Wydział śledczy KW MO umorzył w lutym 1982 r. dochodzenie w sprawie strajku w AGH. W ten sposób odstąpiono od ewentualnego procesu karnego, ponieważ ustalono, że strajk został zorganizowany spontanicznie przez dużą grupę społeczności uczelnianej.

NSZZ „Solidarność” AGH był organizacją uczelnianą, jedyną w Krakowie i jedną z trzech w kraju, które zorganizowały strajki okupacyjne w pierwszych dniach stanu wojennego.

Dzisiaj, po 38 latach, możemy z satysfakcją powiedzieć, że mimo wahań i strachu uznaliśmy, że trzeba być solidarnym i nie uchylać się od osobistej reakcji na bezzasadne i bezprawne działanie ówczesnej władzy. Był to dobry kapitał związku na czas stanu wojennego i na okres po 89 roku.

Stan wojenny mimo, że był czasem beznadziei i poczucia zmarnowanej szansy, był też czasem intensywnych działań struktur podziemnych i rosnącej świadomości społeczeństwa, co doprowadziło do zwycięstwa – dzisiaj mamy Polskę niepodległą i demokratyczną, chociaż nie pozbawioną wad.

Stan wojenny położył kres szesnastu miesiącom festiwalu „Solidarność”, który był cudem wolności w tamtych czasach.

W rocznicę strajku, Komisja Zakładowa co roku składa hołd wszystkim, którzy oddali życie oraz tym, którzy chcieli znaleźć się wśród ludzi połączonych kiedyś solidarną troską o przyszłość Ojczyzny i przyszłość polskiej nauki.

dr inż. Maria Sapor

Zastępca Przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” AGH

Zastępca Przewodniczącego Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność

Zdjęcia autorstwa Stanisława Malika

W SOLIDARNYM POSZUKIWANIU CZŁOWIECZEŃSTWA

Ks. prof. dr hab. Andrzej Zwoliński

"W solidarnym poszukiwaniu człowieczeństwa" to temat prelekcji ks. prof. dr hab. Andrzeja Zwolińskiego wygłoszonej podczas I Forum Uczelni Polskich w Krakowie 20 IX 2019 r., którego myślą przewodnią było motto: „By dorastać do pełni człowieczeństwa”. Poniżej publikujemy pierwszą część tego opracowania. Red.

W dziejach myśli ludzkiej na różne sposoby określano i definiowano człowieka. Homer pisał w "Iliadzie", że "ze wszystkich stworzeń, żyjących na świecie, żadne nie jest tak pożałowania godne, jak człowiek". Perski mędrzec, Omar Chajjam, matematyk żyjący w XI wieku, mówił: "Przyszedłem na ten świat - nie wiem, czemu, nie wiem, skąd - jak woda, która, chcąc czy nie chcąc, płynie: odejdę z niego - nie wiem, dokąd - jak wiatr, co nad pustynią, chcąc czy nie chcąc, wieje. Od środka ziemi poprzez Siódmą Bramę wzniosłem się i na tronie Saturna zasiadłem. I wiele węzłów rozplątałem w tej wędrówce - lecz oparł mi się węzeł śmierci i losu człowieka."

Arystoteles twierdził, że w przypadku człowieka chodzi o zwierzę dwunogie, bezpióre. Kiedy indziej mówił, że chodzi o zwierzę rozumne lub społeczne. Jednak egzystencję człowieka nie można wyprowadzić ostatecznie ze społeczeństwa, skoro samo społeczeństwo potrzebuje sensu.

O wiele później Kant mówi o ludziach jako celach, a nie środkach, co wydaje się zapobiega uprzedmiotowieniu, instrumentalizacji człowieka, czyli redukcji, która neguje człowieczeństwo. Ale czy twierdzenie, że ktoś jest celem sam w sobie uwalnia od rozpacz? ^[1]

Te, niewystarczające określenia człowieka, Abraham Jishua Heschel (1907 – 1972), polski Żyd, rabin i filozof, następca Martina Bubera we frankfurckim ośrodku studiów żydowskich, dopełnia wizją człowieczeństwa w Biblii. Twierdził, że Biblia daje przede wszystkim wizję człowieka („Biblia nie jest książką o Bogu; Biblia jest książką o człowieku”). Biblijna wizja jest – jego zdaniem – buntem przeciw tyranii rzeczy. Bo „istota bycia ludzkim jest wartością; wartością uwikłaną w byt ludzki”. Rozważa: „Dla umysłu biblijnego człowiek to nade wszystko byt podległy rozkazom; byt, wobec którego można stawiać wymagania. Głównym problemem nie jest: ‘Czym jest bycie?’, lecz raczej: ‘Czego ode mnie się żąda?’ Chodzi o płynące z zewnątrz przykazania (nie ze społeczeństwa czy samej jaźni, ale spoza nas) chodzi o obiektywne wezwanie, by przewycięzać nierówność, niesprawiedliwość, bezsilność, cierpienie, beztroskę, ucisk”. Według żydowskiego myśliciela: „tajemnica bytu ludzkiego nie tkwi w tym, czym on jest, lecz w tym, czym jest w stanie być”. Człowiek to byt, który odbiera wezwanie i w centrum swego życia „podejmuje zobowiązanie, którego nie jest świadom”. ^[2]

1. Pytanie o człowieka

Pytanie o człowieka ciągle pozostaje najważniejszym w poszukiwaniach myśli filozoficznej.

W Księdze Rodzaju, w opisie pierwotnego stanu szczęścia człowieka, czytamy: „A zasadziwszy ogród w Eden na wschodzie, Pan Bóg umieścił tam człowieka, którego ulepił (Rdz 2, 8). Człowiek pozostawał w całkowitej harmonii z Bogiem. uprawiał ogród Eden, do którego został zaproszony przez Stwórcę. Człowiek trwał w pokoju, nie zadawał pytania: „po co jestem?”, „dlaczego zostałem stworzony?” Wydaje się, że elementem szczęścia rajskiego był spokój wewnętrzny, który także ogarnął umysł człowieka. Dopiero później, po grzechu, człowiek dowiedział się: „Jak próchno się on (człowiek) rozpadnie, niczym ubranie zjedzone przez mole” (Hi 13, 28). Wielokrotnie z ust

człowieka, po grzechu pierworodnym, padnie pytanie o to, kim jest. Człowiek po grzechu rozpoczął swą wielką, trwającą do dzisiaj, medytację antropologiczną nad samym sobą.

Człowiek nie czuje się godny podjąć wielkie wezwanie Boga. Mojżesz, otrzymawszy misję wyprowadzenia Izraelitów z niewoli w Egipcie, zadaje Bogu pytanie: „Kimże ja jestem (hebr. mi anoki), bym miał iść do faraona i wyprowadzić synów Izraela z Egiptu?” (Wj 3, 11).

Pytanie o swoją godność zadaje sobie człowiek wobec możliwości zwracania się do Boga. Psalmista wyznaje: „Kimże jest ten człowiek (mi – zeh ha is), który się boi Jahwe? Takiemu On ukazuje drogę, którą winien obrać” (Ps 25, 12).

Pytanie o samego siebie pada także wobec zadumy nad relacją z innymi ludźmi, pragnieniem życia i szczęścia, co wyróżnia człowieka spośród innych stworzeń. Psalmista wyznaje: „Kim jest człowiek (mi – ha is), który miłuje życie, który kocha dni, by zażywać szczęścia” (Ps 34, 13).

Człowiek odczuwa swoją słabość i niegodność w spotkaniu ze złem i ciągłym powrotem do grzechów. Hiob formułuje tę prawdę słowami: „Czymże jest człowiek (mah – enos), żeby miał być czysty, żeby miał być prawy zrodzony z kobiety” (Hi 15, 14).

Człowiek niekiedy uświadamia sobie swoją wielkość i niezwykłość pośród stworzeń, a także ogromną władzę nad światem. Psalmista zadaje Bogu pytanie: „Czymże jest człowiek (mah – enos), że o nim pamiętasz, i czym syn człowieczy (ben – adam), że się o niego troszczysz? Uczyniłeś go niewiele mniejszym od Boga, chwałą i czią go uwieńczyłeś. Obdarzyłeś go władzą nad dziełami rąk Twoich, złożyłeś wszystko pod jego stopy” (Ps 8, 5 – 7).

Pytanie o człowieczeństwo wiąże się także ze spostrzeżeniem niezwyklej opieki Boga nad ludźmi. Człowiek jest też świadomy, że wszystko, co go spotyka i dotyka, jest związane z wolą Stwórcy. Bóg jest przy nim wtedy, gdy jest mu źle, jak i wówczas, gdy jest mu dobrze. Hiob, dotknięty cierpieniem, zadaje pytanie: „Czymże jest człowiek (mah – enos), że go tak zaszczycasz i że na niego zwracasz uwagę, że go nawiedzasz każdego poranka, że go co chwila przenikasz do głębi? Kiedyż nareszcie wzrok swój odwrócisz ode mnie, pozwolisz mi wytchnąć, abym przeknęła ślinę?” (Hi 7, 17 – 19). ^[3]

Człowiek współczesny przywykł do nieustannych zmian, które nazywa postępem. Bezmyślnie też zaakceptował fakt, że jako ludzie aktualne pokolenie nie różni się w swej istocie od praprzodków sprzed 200 tysięcy lat. Mimo, że warunki życia uległy znacznym zmianom, to przecież praprzodkowie dysponowali podobną umysłowością, przenikliwością obserwacji i gromadzenia doświadczeń. ^[4]

Pomimo nieustannych badań, eksperymentów i refleksji nad człowiekiem, nadal pozostaje on tajemnicą. ^[5]

Nauka ciągle formułuje szereg pytań dotyczących człowieka, na które nie znajduje odpowiedzi. Przykłady można mnożyć. Co to jest życie? Kiedy jest się martwym? Czy bryła ciała, podłączona do aparatury medycznej, rurek i aparatów pomiarowych, ma jeszcze samoświadomość? Jakie jest kryterium człowieczeństwa dla embriona i dla sztucznie podtrzymywanego życia? Gdzie przebiega granica między tym, co ludzkie, a tym, co nie-ludzkie? ^[6]

Bardzo często nauka dokonuje w opisie człowieka jego redukcji, sprowadzając prawdę o nim do prawdy o zwierzęciu z dodatkowymi przymiotami, jako specyficznego elementu świata fizycznego, albo maszyny o szczególnych możliwościach. Nikt jednak z ludzi nie chce być zredukowany do takiego opisu. Nauka opisuje więc coś mniej niż człowieka.

Przed ponad 200 laty Dawid Hume napisał: „Jest rzeczą oczywistą, że wszystkie nauki pozostają w pewnym stosunku, bardziej lub mniej wyrażonym, do natury ludzkiej; i że choćby która z nich nie wiedzieć jak wydawała się oddalona od tej natury, to przecież wszystkie one powracają do niej na tej czy innej drodze. Nawet matematyka, filozofia naturalna i religia naturalna w pewnej mierze zależą od nauki o człowieku; są one bowiem przedmiotem ludzkiego poznania i przedmiotem sądów, które tworzy człowiek dzięki swym siłom i władzom”. ^[7]

Pytanie o człowieka, najczęściej podejmowane w historii myśli ludzkiej, powraca na nowo w każdej epoce dziejów, w kolejnym pokoleniu myślicieli. Każdy człowiek, każdego czasu jest częścią epoki, w której przyszło mu żyć. Jan Paweł II, w encyklice „Fides et ratio” pisał o tym w następujący sposób: „Każdy człowiek jest włączony w jakąś kulturę, zależy od niej i na nią oddziałuje. Człowiek jest jednocześnie dzieckiem i ojcem kultury, w której żyje”.^[8] W wymiarze indywidualnym i społecznym, historyczne wydarzenia i paradygmaty myślenia w zasadniczy sposób implikują rozumienie przez człowieka całej rzeczywistości, łącznie z nim samym.

2. Kryzys cywilizacyjny

Wiek XX i XXI jest nazywany epoką ponowoczesności i postmodernizmu. Jan Paweł II podkreślał, próbując bliżej zdefiniować postmodernizm, że jego cechą charakterystyczną jest brak precyzyjnej definicji. Definicją postmodernizmu jest brak definicji. W jego obszarze jest wiele zjawisk i niespójnych koncepcji. Ich zwornikiem jest szeroko rozumiany relatywizm. Odchodzi się więc od metafizycznego definiowania rzeczywistości, podkreśla się miejsce wolności w subiektywnym traktowaniu norm etycznych powszechnie uważanych za obiektywne, wątpi się w ścisłą korelację między intelektem, a rzeczywistością. Na pytanie o człowieka, odpowiada się krótkim stwierdzeniem: „Jesteśmy!” Interpretacja fenomenu człowieka potwierdza jedynie, że nie znajdujemy odpowiedzi na to pytanie w sobie. Jan Paweł II podpowiada, że odpowiedzią na pytanie o człowieka jest Chrystus.^[9] Ujęcie socjologiczne, czy psychologiczne człowieka, pozwala jedynie na umieszczenie go w splocie – bardziej lub mniej uświadomionych – odniesień i stwierdzenie, że nie jesteśmy sami, bo żyjemy w relacjach. Jedynie człowiek, spośród istot żyjących na ziemi, jest stworzeniem, które posiada świadomość własnego istnienia i potrzebę wykorzystania swego potencjału intelektualnego. Jan Paweł II pisał o człowieku: „We wszystkich przejawach swego życia wnosi coś, co odróżnia go od reszty stworzenia: nieustanne otwarcie na tajemnicę i nieugaszone pragnienie wiedzy”.^[10]

Papież Benedykt XVI podkreślił, że człowiek przede wszystkim pozostaje w poszukiwaniu odpowiedzi, „jest pytaniem”. W encyklice „Spes salvi” pisał, że ludzkie życie składa się z nadziei, które odpowiadają kolejnym etapom jego życia. Cechą tzw. „małych nadziei” jest ich niewystarczalność wobec tajemnicy śmierci – najtrudniejszego wyzwania ludzkiego życia. Nawet zrealizowanie wszystkich „małych nadziei” nie utworzy „wielkiej nadziei”. „Wielka nadzieja” jest darem, a nie sumą „małych nadziei”.^[11]

Wobec tego wyzwania człowiek współczesny staje bezradny, łatwo rezygnuje z dalszych poszukiwań odpowiedzi. Papież Franciszek, w encyklice *Lumen fidei*, przyznaje: „Człowiek zrezygnował z poszukiwania wielkiego światła, by zadowolić się małymi światełkami, które oświecają krótką chwilę, ale są niezdolne do otwarcia drogi”.^[12]

Papież Franciszek w „*Lumen fidei*” pisał: „Wierzący uczy się patrzeć na samego siebie, biorąc za punkt wyjścia wyznawaną wiarę. Postać Chrystusa jest zwierciadłem, w którym odkrywa własny obraz. A ponieważ Chrystus zawiera w sobie wszystkich wierzących, tworzących Jego ciało, chrześcijanin pojmuje siebie w tym ciele, w pierwotnej relacji do Chrystusa i do braci w wierze”.^[13]

Pytanie o człowieka trzeba więc zadać Bogu. On sam je kiedyś zadał człowiekowi, gdy zaszyty w ogrodzie Eden, ukrywał się przed swym Stwórcą. A Bóg poszukiwał go, formułując pytanie: „Adamie, gdzie jesteś?” Pytanie to powraca i rozbrzmiewa nad kolejnym pokoleniem ludzi. Poszukując siebie, w istocie tych zabiegów poszukują Boga, który ma dla człowieka odpowiedź.

Już od dawna zauważono, że u podstaw postępowania ludzi i ich działania leżą ich poglądy. Wśród tych podstawowych, tworzących fundament relacji ze światem, poglądów, znajduje się sposób myślenia o człowieku. To, jak rozumie człowieka, samego siebie, nie pozostaje obojętne lecz kształtowane według tego, czy poostrzeżę siebie jako fragment przyrody, czy jako wyłącznie wartość duchową. Koncepcji człowieka może być wiele, a jedynym niezaprzeczalnym faktem pozostaje samo istnienie człowieka.^[14]

Jedną z form ucieczki przed podjęciem refleksji nad człowiekiem jest postawa obojętności wobec zagadnień związanych z problemem osoby ludzkiej. Często określa się ją jako „zabójstwo osoby”. Polega ona na eliminacji z refleksji tego, co stanowi osobę ludzką, określa jego istotę, ma ona miejsce w wielu postawach, np. usunięciu rangi

głosu sumienia w spotkaniu i działaniu z innymi, skupienie uwagi na konsumpcji, hołdowaniu „cywilizacji śmierci”, redukcji człowieka do jednego wymiaru jego istnienia (materialnego lub spirytualistycznego). ^[15]

V. E. Frankl, wybitny austriacki psychiatra i psycholog, twórca tzw. analizy egzystencjalnej i logoterapii, jako więzień hitlerowskich obozów koncentracyjnych (m.in. Auschwitz, Teresin, Dachau), doszedł do wniosku, że człowiek poszukuje w swoim życiu przede wszystkim sensu. Ów „pokarm duchowy” to pragnienie silniejsze niż nawet pokarmu cielesnego. Warunki życia obozowego niosły ze sobą niebezpieczeństwo depersonalizacji, uczynienia z jednostek „istotę masową” (Massenwesen). Taką „jednostkę masową” cechowało nastawienie popędowe, nastawienie wyzute z wszelkich wyższych dążeń i uczuć. Psychologowie nazwali to zjawisko – owe zachowania więźniów – „regresją”, powrotem do zachowań prymitywnych. Dzieje się to w sytuacjach kryzysu, zagubienia ludzkiej tożsamości, zagubienia jednostki, bez względu na sytuację wojny i prześladowań. ^[16] Jak stwierdził: każdy lęk człowieka jest ostatecznie lękiem sumienia. Duchowe ukrywanie lęku i winy, ucieczka od myśli na temat powagi zła, przemienia się w twory umysłu, w którym pojawiają się techniki samorozgrzeszenia. Dochodzi do „stłumienia sumienia”, a tym samym do porzucenia istotnego wymiaru człowieczeństwa. ^[17]

Promowana powszechnie obecnie wizja człowieka zakłada, że rodzi się on wewnątrznie bezkonfliktowy, że nigdy nie krzywdzi samego siebie, że nie potrzebuje dyscypliny, czujności, nawrócenia i jasnych zasad moralnych. Redukuje się człowieka do ciała, emocji i subiektywnych przekonań. Za najwyższe dobro humanizm ateistyczny uznaje chwilową przyjemność, (hedonizm), a za najwyższą prawdę - przekonanie o tym, że nie ma obiektywnej prawdy. W tej wizji najwyższą wartością nie jest człowiek, ale demokracja, tolerancja, akceptacja. Od obywateli oczekuje się tolerowania każdej formy zła, patologii i każdej z zasad, przyjętych przez władzę większością głosów – nawet, gdy to dotyczy zabójstwa (aborcja, eutanazja) lub ochrony prawnej patologii. ^[18] Przykładem może być wprowadzenie tzw. aborcji eugenicznej, sprzecznej z wcześniej przyjętym konstytucyjnym prawem do życia i godnością osoby ludzkiej. Konstytucyjne pojęcie „człowiek” obejmuje bowiem każdą istotę posiadającą genom ludzki, niezależnie od etapu rozwoju, w tym także w okresie prenatalnym. Jak stwierdził Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (sprawa Oliver Brustle przeciw Greenpeace), godność człowieka wymaga przyjęcia takiej definicji embrionu ludzkiego, która obejmuje „każdą ludzką komórkę jajową, począwszy od momentu jej zapłodnienia, ponieważ to zapłodnienie może rozpocząć proces rozwoju jednostki ludzkiej”. Gwarantuje się mu nienaruszalność godności ludzkiej, podkreśla, iż jest przyrodzona i niezbywalna – a jednocześnie zezwala się na aborcje. ^[19]

Humanizm świecki przejął też tezę o człowieku, który jest zaledwie "całokształtem stosunków społecznych", co zrodziło nieograniczone zaufanie do postępu zbiorowego, do wyłonienia się idei wyzwolonej ludzkości, wiarę w racjonalność stawania się i w uszczęśliwiającą świadomość ludzkich celów. Ateistyczny humanizm społeczny zaproponował rodzajowi ludzkiemu namiastkę religii w postaci komunizmu możliwego do osiągnięcia po rewolucji. ^[20]

We współczesnej postaci dążenia do odgórnego kształtowania jednostki przybierają np. postać wpływania na kształt rodziny, zasady obowiązujące w małżeństwie czy proces wychowania. Dezorganizacja rodzin, antykoncepcja czy aborcja i eutanazja, mają być wyrazem nowych sposobów kształtowania relacji między jednostkami i jej roli społecznej. Próbuje się budować prawo państwowe w oparciu o porozumienie społeczne, czego domaga się tzw. „etyka proceduralna” - narażona na wielką nietrwałość, wynikającą ze słabości opinii podatnych na przejściowe mody i ulotne emocje. Brak fundamentalnych podstaw często wiąże się z pomijaniem wyraźnie określonego dobra moralnego, sprowadzonego w swej treści do tymczasowych umów i układów społecznych. Prawo proponuje jedynie to co słuszne (right) lub niesłuszne (wrong) dla społeczeństwa w określonym momencie jego historii. ^[21] W ten sposób zsekularyzowane społeczeństwo nie ma przed sobą żadnego celu poza własnym chwilowym zadowoleniem. Tworzy duchową pustynię.

Kanadyjski filozof, Charles Taylor, nazwał takie rozumienie humanizmu „wykluczającym humanizmem”. Określa on sam siebie jako wykluczenie transcendentnego punktu odniesienia dla życia kulturalnego, społecznego i poli-

tycznego. łączy się z kultem chwili i potępieniem tradycji. ^[22] Afirmacja rzekomej wolności myśli łączy się „z odrzuceniem jakiegokolwiek dogmatu”, czyli wszelkiej prawdy objawionej, z „marginalizacją Boga”, który jest odrzucony jak każdy inny autorytet. „Tolerancja doktrynalna” sprowadza się do odrzucenia jakiegokolwiek głosu odwołującego się na Objawienie, a więc odstępującego od powinności obywatelskich względem reszty społeczeństwa. Laicyzm uważa sam siebie za strażnika tolerancji, która wypływa z antychrześcijańskiego racjonalizmu. W imię tolerancji laicyzm zagłusza w rzeczywistości głos Kościoła, który odgórnie uznany jest za „nietolerancyjny” w wyniku głoszenia prawdy i otwarcia się na Objawienie. ^[23]

To, co ponadnaturalne, nie jest w istocie swej ponadnaturalne, lecz stanowi zaledwie inny wymiar tego, co naturalne. Człowiek jest powołany do sięgania do owych "nowych wymiarów", które tradycyjne religie traktowały jako "nadnaturalne". W ten sposób pojawił się nowy typ człowieka, którego C. S. Lewis nazwał "materialistycznym magiem". ^[24] Jest to nie-teista, który jednak przyjmuje wiarę w to, co tradycyjnie nazywano "ponadnaturalnym".

Osobowe relacje międzyludzkie coraz częściej są odzierane ze swego osobowego charakteru, przestaje się bowiem człowieka postrzegać w całym bogactwie jego uwarunkowań, które tworzą jego egzystencję. Redukuje się go do kategorii użyteczności. Pracownicy są traktowani bezosobowo, a klienci – jako przypadek ekonomiczny, podobnie podwładni - „zarządzany kapitał ludzki”. Coraz mniej istotne jest to, kim jest człowiek, zwracając uwagę na jego użyteczność ekonomiczną. Liczy się kategoria realnego zysku, jaki jest w stanie wypracować, a więc postrzega się go w kategoriach użyteczności i bezosobowo, prowadząc do dehumanizacji życia. W podobnych kategoriach odczytuje się i komentuje obecność Kościoła, nazywając go „wrogiem postępu”. Pomija się apele Kościoła o etyczność międzynarodowych stosunków ekonomicznych, czy wskazania dotyczące zagrożeń związanych z globalizacją, apele o zwrócenie uwagi na głód i zacofanie ekonomiczne, skupiając się na „niepraktycznych” wątkach nauczania np. na temat szacunku dla nienarodzonych, czy zbrodni eutanazji. ^[25]

Autor jest profesorem nauk teologicznych, socjologiem, teologiem i sektologiem, Kierownikiem Katedry Katolickiej Nauki Społecznej na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, a także członkiem NSZZ „Solidarność”, odznaczonym Krzyżem Wolności i Solidarności za swoją działalność opozycyjną w latach 1981-1989.

« « « « » » » »

[1] S. Krajewski, Heschel – nauczyciel człowieczeństwa, *Więź*, 2014, nr 8, s. 173 – 177.

[2] Por. A. J. Heschel, *Kim jest człowiek?*, tłum. K. Wojtkowska, Wydawnictwo Punktum Pracownia Oświatowo-Wydawnicza, Wydawnictwo Uniwersa. Fromm, *Anatomia ludzkiej destrukcyjności*, przekł. J. Karłowski, seria: Biblioteka Nowej Myśli, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 1999, s. 136 – 137. *ytetu Łódzkiego*, Łódź 2014, s. 27 – 31.

[3] Por. R. Krawczyk, *Kim jest człowiek w świetle Biblii*, Wydawnictwo Sióstr Loretanek, Warszawa 1998, s. 7 – 38.

[4] J. T. Olejniczak, *Nowi Wspaniali Ludzie*, Znak, 2013, nr 698 – 699, s. 47 nn.

[5] E. Young, K. Douglas, C. Williams, *Człowiek to brzmi dziwnie (New Scientist)*, Fokus. Poznać i zrozumieć świat, 2009, nr 11, s. 6 – 10.

[6] R. Kreissl, *Dlaczego wiara w naukę nas ogłupia?*, przekł. J. Zychowicz, Wydawnictwo WAM, Kraków 2012, s. 30 – 33.

[7] D. Hume, *Traktat o naturze ludzkiej*, Warszawa 1963, t. 1, s. 5.

[8] Jan Paweł II, *nad*, nr 71.

[9] J. Chyła, *Kim jesteśmy? Aktualność teologicznej odpowiedzi na pytanie o człowieka w kontekście kultury postmodernistycznej*, w: *Człowiek – ciało i duch. T. 2. Ujęcie teologiczne*, red. K. Krzeмиński, K. Olszewska, R. Beszterda, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2015, s. 95 – 97. Por. Jan Paweł II, *Fides et ratio*, nr 91: „ Termin ten, stosowany często w bardzo różnych kontekstach, wskazuje na pojawienie się całego zespołu nowych czynników, których oddziaływanie jest tak rozległe i silne, że zdołało wywołać istotne i trwałe przemiany. Pierwotnie posługiwano się tym określeniem w odniesieniu do zjawisk natury estetycznej, społecznej czy technologicznej. Później znalazło ono zastosowanie w sferze filozofii, zachowując jednak pewna dwuznaczność, zarówno dlatego że ocena tego, co ‘postmodernistyczne’ jest czasem pozytywna, a czasem negatywna, jak i dlatego, że nie istnieje powszechnie przyjęte rozwiązanie trudnego problemu granic między kolejnymi epokami historycznymi. Jedno wszakże nie ulega wątpliwości: nurty myślowe odwołujące się do postmodernizmu zasługują na uwagę. Niektóre z nich głoszą bowiem, że epoka pewników minęła bezpowrotnie, a człowiek powinien teraz nauczyć się żyć w sytuacji całkowitego braku sensu, pod znakiem tymczasowości i przemijalności. Wielu autorów, dokonując niszczycielskiej krytyki wszelkich pewników, zapomina o niezbędnych rozróżnieniach i podważa nawet pewniki wiary”.

[10] Jan Paweł II, *Fides et ratio*, nr 71.

[11] Por. Benedykt XVI, *Encyklika Spe salvi*, nr 30. Por. J. Chyła, *Kim jesteśmy?...*, dz. cyt., s. 99 – 101.

- [12] Franciszek, Lumen fidei, nr 3. Por. G. Bochane, Kultura umysłowa ponowoczesności, w: Teologia wobec nurtu ponowoczesności, red. K. Gózdź, J. Chyła, S. Kunka, Pelplin 2012, s. 34 nn; T. Halik, Co nie jest chwiejne, jest nietrwałe. Labiryntem świata z wiarą i wątpliwościami, tłum. J. Zychowicz, Kraków 2004, s. 23 nn.
- [13] Franciszek, Encyklika Lumen fidei, nr 22.
- [14] M. Gogacz, Wokół problemu osoby ludzkiej, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1974, s. 10 – 14. Por. E. Cassier, Esej o człowieku, tłum. A. Staniewska, Czytelnik, Warszawa 1971; S. Kierkegaard, Bojaźń i drżenie, tłum. J. Iwaszkiewicz, PWN, Warszawa 1969; G. Marcel, Być i mieć, tłum. P. Lubicz, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1970; M. Eliade, Sacrum, mit, historia, tłum. A. Tatarkiewicz, PIW, Warszawa 1970; E. Fromm, Ucieczka od wolności, tłum. O. i A. Ziemiński, Czytelnik, Warszawa 1970; P. Teilhard de Chardin, Człowiek, tłum. J. i G. Fedorowscy, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1967; C. Levi-Strauss, Antropologia strukturalna, tłum. K. Pomian, PIW, Warszawa 1970; E. Gilson, Tomizm, tłum. J. Rybałt, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1960; T. M. Jaroszewski, Osobowość i wspólnota, Książka i Wiedza, Warszawa 1970; C. A. Peursen, Antropologia filozoficzna, tłum. T. Mieszkowski i T. Zembruski, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1971.
- [15] Por. A. Posacki, Współczesny „duch Antychrysta” czyli zabójstwo osoby, Fronda, 2006, nr 40, s. 112 – 125.
- [16] M. Wolicki, Doświadczenia obozowe Frankla, Więzy, 1986, nr 7 – 8, s. 108 – 112.
- [17] Por. V. Frankl, Nieuświadomiony Bóg, Warszawa 1978.
- [18] M. Dziewięcki, Manipulacje w mediach: konsekwencje dla życia osobistego i rodziny, Fronda, 2010, nr 57, s. 76 – 97.
- [19] B. Łoziński, To sprzeczne z konstytucją, Gość Niedzielny, 2017, nr 46, s. 46 – 47.
- [20] P. Kurtz, Intelktualne podstawy humanizmu, Res Humana, 1993, nr 1 (6), s. 1 - 2.
- [21] J.-L. Brugues, Etyka i polityka. Wykład inauguracyjny roku akademickiego 2013 /2014, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, tłum. M. Tatara, Biuro Promocji UP JPPII, Kraków 2013, s. 11 – 15.
- [22] G. Weigel, Katedra i sześcian. Europa, Stany Zjednoczone i polityka bez Boga, tłum. I. i P. Zarębscy, Fronda, Warszawa 2005, s. 57 – 64.
- [23] M. Schooyans, Ukryte oblicze ONZ, przekł. M. Zawadzki, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu, Toruń 2002, s. 73 – 79.
- [24] Por. C. S. Lewis, Listy starego diabła do młodego, wyd. Palabra, Warszawa 1993, s. 47.
- [25] Por. Benedykt XVI, Do Afryki skieruję przesłanie nadziei. Konferencja prasowa w samolocie, L'Osservatore Romano, wyd. polskie, 2009, nr 5, s. 18 – 21; P. M. Bleu, W. R. Scott, Formal Organizations, San Francisco 1962, s. 34 nn.

WYBRANE WYDARZENIA

Grudzień 2019

11 grudnia. Komisja Europejska przyjęła, zaproponowany przez przewodniczącą KE Ursulę von der Leyen, projekt „Europejski Zielony Ład”. Jest to ambitny projekt unijnej strategii, która ma doprowadzić Unię Europejską do neutralności klimatycznej w 2050 roku. Dla Polski szczególnie ważny jest następujący fragment wystąpienia Pani Przewodniczącej „Musimy być pewni, że nikt nie zostanie z tyłu. Innymi słowy, ta transformacja albo będzie działać dla wszystkich i będzie sprawiedliwa, albo nie będzie działać w ogóle. Dlatego kluczową częścią Europejskiego Zielonego Ładu będzie Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji. Mamy ambicję, aby zmobilizować 100 mld euro dla najbardziej wrażliwych regionów i sektorów.”

Awaria sieci ciepłowniczej w Warszawie. Rozszczelniał się jeden z rurociągów przewodzących wysokoparametrową gorącą wodę. Nad ulicą Powsińską, na długości 600 m unoszą się gęste opary pary wodnej o temperaturze dochodzącej do 80°C. Dwie osoby zostały poparzone. W wielu częściach miasta mieszkania zostały pozbawione ogrzewania i ciepłej wody.

13 grudnia. Kolejna rocznica wprowadzenia stanu wojennego.

We wczorajszych wyborach w Wielkiej Brytanii partia Konserwatywna premiera Borisa Johnsona zdobyła samodzielną większość, 368 mandatów, w brytyjskiej Izbie Gmin. Partia Pracy zajęła drugie miejsce zdobywając 191 mandatów. Wygląda, że wreszcie będzie zakończony serial „brexit”.

Wczoraj, a także w nocy z 12 na 13 grudnia, obradowali przywódcy państw Unii Europejskiej (szczyt UE). Dyskutowano o ambitnym projekcie „Europejski Zielony Ład”. Można przypuszczać, że szczególnie uważnie rozpatrywano „Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji”, czyli wielkość tego wsparcia (100 mld euro) i mechanizm rozdysponowania tych pieniędzy na buforowanie procesu osiągnięcia neutralności klimatycznej. Polska ze względu na oparcie naszej energetyki na węglu jest w szczególnie złej sytuacji, a zapóźnienia w rozwijaniu alternatywnych źródeł energii są spowodowane losami Polski po zakończeniu II Wojny Światowej. Przyznanie Polsce nawet znaczącej części środków z Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji nie byłoby w stanie zrekomensować strat spowodowanych zbyt szybkim odchodzeniem od konwencjonalnych źródeł energii. Groziłoby to załamaniem polskiej gospodarki. Przed premierem Mateuszem Morawieckim było bardzo trudne zadanie. Chyba osiągnął dużo.

Nie zerwał obrad i uzyskał zrozumienie, że osiągnięcie w Polsce neutralności klimatycznej do 2050 roku to zbyt ryzykowny termin. W środkach przekazu dominują takie tytuły „**Na szczycie UE Polska zwolniona z celu neutralności klimatycznej**”. Polska ma mieć prawo dochodzenia we własnym tempie do neutralności klimatycznej. Ma mieć też prawo do korzystania ze środków wsparcia na proces transformacji energetycznej. Czy taki wyjątek będzie do strawienia dla innych państw? Chyba to początek trudnej gry interesów.

20 grudnia. Unijni ambasadorowie zatwierdzili porozumienie w sprawie nowych przepisów o zasadach funkcjonowania firm transportowych w UE. Przeciwko głosowali przedstawiciele: Polski, Bułgarii, Cypru, Estonii, Litwy, Łotwy, Rumunii, Malty i Węgier. To porozumienie bardzo silnie uderzy w polskie firmy transportowe i w polską gospodarkę.

Sejm RP przyjął w drugim czytaniu projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw. Teraz projekt zostanie skierowany do Senatu RP. Przedwczoraj i wczoraj opozycja organizowała (niezbyt liczne) protesty przeciwko temu projektowi. Wczoraj opozycja miała szanse na odrzucenie projektu ustawy w pierwszym czytaniu, ale uniemożliwiła to absencja wielu posłów opozycji. Wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej skierowała pismo do polskich władz, w którym zwraca się o przerwanie prac Sejmu nad ustawą o polskim sądownictwie i o przeprowadzenie niezbędnych konsultacji w tej sprawie.

Po kilku latach przerwy udostępniono zwiedzanie Muzeum Książąt Czartoryskich, tym razem jest to już muzeum państwowe. Najbardziej znanym dziełem zgromadzonych w muzeum zbiorów jest „Dama z łasiczką” Leonarda Da Vinci (patrz okładka).

24 grudnia. Wigilia Bożego Narodzenia.

25 i 26 grudnia. Święta Bożego Narodzenia. Tym razem prawie w całej Polsce temperatura powietrza nieco ponad zero stopni Celsjusza i okresowo pada drobny deszcz. Tylko w Zakopanem i w górach sypnęło śniegiem.

27 grudnia. Władimir Putin zarzuca Polsce współudział w doprowadzeniu do wybuchu II Wojny Światowej. Ambasadora Polski w Niemczech Józefa Lipskiego, w okresie przed 1939 rokiem, nazwał łajdakiem i antysemicką świnią. Był to rok 1938. Hitler poszukiwał sposobu pozbycia się Żydów z Niemiec. Powstał pomysł, aby przenieść ich do jakiegoś kraju afrykańskiego. Podobno Lipski skomentował to tak „Jeżeli Hitlerowi się uda, to w Polsce powinniśmy postawić mu pomnik”.

Burza po słowach krakowskiego arcybiskupa Marka Jędraszewskiego o ekologiiźmie. Skrytykował wykorzystywanie młodej dziewczynki dla celów politycznych. Radio ZET tak relacjonuje słowa arcybiskupa: „Ekologizm to zjawisko bardzo niebezpieczne (...) to coś co się narzuca, a ta aktywistka (Greta Thunberg - red.) staje się wyrocznią dla wszystkich sił politycznych, społecznych.”; „Jędraszewski podkreślił również, że wszystkie ruchy lewicowe to jedna wielka inżynieria, próba przekształcenia człowieka i świata na swoją modłę.”

Więcej: <https://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Abp-Marek-Jedraszewski-o-ekologii-i-Grecie-Thunberg>

1 stycznia. NOWY 2020 ROK

2 stycznia. Grzegorz Schetyna nie będzie kandydował na funkcję przewodniczącego Platformy Obywatelskiej. Swoje poparcie przekazał na rzecz Tomasza Siemoniaka.

Od 1 stycznia Holandia zmienia nazwę na Niderlandy.

3 stycznia. W ataku raketowym Amerykanie zabili gen. Kasema Sulejmaniego, szefa wywiadu irańskiego i przywódcę irańskich sił specjalnych Al Kuds. Ataku dokonano z dronów na drodze dojazdowej prowadzącej do lotniska w Bagdadzie. Kasem Sulejmani oskarżany był o sianie fermentu na bliskim wschodzie i o wiele zamachów, skierowanych głównie przeciwko Amerykanom. Iran zapowiedział, że zemści się w stosownym czasie. Ropa naftowa podrożała o około 4%.

Od kilku miesięcy trwają wysiłki W. Putina do skłonienia A. Łukaszenki do silniejszej integracji z Rosją. Praktycznie oznaczałoby to włączenie Białorusi w skład Rosji i utratę niepodległości. Białorusini są dość bierni politycznie. Łukaszenka waha się co zrobić. Od pierwszego stycznia Rosja wstrzymała transport ropy naftowej na Białoruś.

Australia. Stan wyjątkowy w Nowej Południowej Walii. Pożary pustoszą Australię od października ubiegłego roku. Wiatr i wysokie temperatury, rzędu 40°C sprzyjają rozprzestrzenianiu się pożarów. Zginęło ponad 20 osób, wiele jest zaginionych.

6 stycznia. Dawid Kubacki na skoczni w Bischofshofen wygrał czwarty konkurs turnieju 4 skoczni i zwyciężył w całym turnieju.

7 stycznia. Odbyło się posiedzenie Rady Gabinetowej (członków Rady Ministrów, obradujących pod przewodnictwem Prezydenta). Jednym z omawianych tematów był udział Prezydenta RP w uroczystości organizowanej w Izraelu, upamiętniającej rocznicę wyzwolenia obozu koncentracyjnego w Auschwitz. Organizatorami tego wydarzenia jest Światowe Forum Holocaustu we współpracy z Instytutem Yad Vashem. Na uroczystości mają zabrać głos przedstawiciele Niemiec, Stanów Zjednoczonych, Francji, Wielkiej Brytanii i Rosji (Władimir Putin). Organizatorzy nie zgodzili się na zabranie głosu przez prezydenta Polski. W tej sytuacji Prezydent Andrzej Duda postanowił nie brać udziału w tej uroczystości

8 stycznia. W nocy Iran ostrzelał raketami dwie bazy amerykańskie w Iraku. Według informacji podawanej przez Iran wystrzelono 22 rakiety o zasięgu do 500 km. Oprócz żołnierzy USA stacjonują tam także żołnierze z Anglii, Niemiec, Kanady i Polski. Na szczęście nikt nie zginął. Są tylko straty w sprzęcie, w tym podobno zniszczono kilka helikopterów.

Kilka godzin po wystrzeleniu raket rozbił się pod Teheranem samolot pasażerski ukraińskich linii lotniczych. Zginęło 176 osób. Na pokładzie byli pasażerowie z Iranu, Ukrainy, Kanady, Szwecji, Niemiec i Anglii. Podano, że przyczyną katastrofy była awaria silnika. Sygnalizowane są przypuszczenia, że zniszczenie samolotu mogło nastąpić wskutek pomyłkowego wystrzelenia w jego kierunku rakiety.

W Waszyngtonie, po godzinie 17 wystąpił Prezydent Donald Trump. Zapowiedział, że nie dopuści do tego, by Iran stał się mocarstwem nuklearnym, ale nie eskalował konfliktu. Wskazał, że przyjęcie nowego porozumienia gwarantującego zaniechanie wojowniczej polityki przez Iran zapewniłoby temu krajowi drogę do rozwoju.

9 stycznia. Na zaproszenie marszałka Senatu Tomasza Grodzkiego do Polski przyjechali przedstawiciele Komisji Weneckiej, którzy w trybie pilnym mają wydać opinię dotyczącą tzw. ustawy dyscyplinującej sędziów. Politycy PiS przekonują, że to nieoficjalna wizyta, nikt z rządu nie spotkał się z członkami międzynarodowej komisji. <https://gazetakrakowska.pl/komisja-wenecka-w-czwartek-i-piatek-w-polsce-na-zaproszenie-marszalka-senatu-tomasza-grodzkiego-komisja-wenecka-nie-spotkala/ar/c1-14704317>

10 stycznia. Australia nie może pokonać pożarów. Teren zniszczony przez pożary, to około 1/3 terytorium Polski. Zginęło setki milionów zwierząt. Polska zadeklarowała gotowość przyjęcia z pomocą przy gaszeniu pożarów.

11 stycznia. Iran przyznał się do nieintencjonalnego zestrzelenia ukraińskiego samolotu pasażerskiego (w dniu 8 stycznia).

Sędziowie, w togach sędziowskich, protestowali w Warszawie przed pałacem prezydenckim, pod hasłem „Prawo do niezawisłości, prawo do Europy”. Wspierali ich prawnicy z krajów europejskich. Protestowano przeciwko ustawie dyscyplinującej sędziów. Protest przebiegał w spokojnej atmosferze i nie był przez nikogo zakłócany. Choć polski rząd uznaje za niezgodne z prawem angażowanie się sędziów w politykę, to polski rząd udzielił ochrony manifestacji.

W Paryżu odbył się protest adwokatów, którzy przyłączyli się do przedstawicieli innych zawodów, sprzeciwiających się zmianom w ustawie emerytalnej. Policja użyła siły przeciw protestującym adwokatom.

13 stycznia. Został podpisany list intencyjny ws. organizacji koncertu z okazji 40-lecia powstania NSZZ "Solidarność", w dniu 29 sierpnia na Stadionie Narodowym.

17 stycznia. Senat RP odrzucił projekt ustawy o sądownictwie.

Jak informuje <https://wiadomosci.wp.pl/> Donald Tusk zamieścił na Twitterze następujący wpis „Wyprowadzają Polskę z Unii, niszczą sądy, by bezkarnie kraść, szczują jednych Polaków przeciw drugim. Głosujesz na nich? Masz prawo. Ale nie masz prawa dłużej udawać, że tego nie widzisz. Bo widzisz.”

PE przyjął w czwartek rezolucję w sprawie praworządności w Polsce i na Węgrzech, w której stwierdza, że sytuacja w obu państwach się pogarsza i apeluje do KE oraz Rady UE o wykorzystanie dostępnych narzędzi, by wyeliminować

wać ryzyko naruszania wartości unijnych. Wezwano państwa członkowskie do rozpoczęcia negocjacji, by przyjąć przepisy wprowadzające warunkowość w dostępie do środków unijnych. Za przyjęciem rezolucji głosowali polscy parlamentarzyści z PO, PSL, Lewicy i „Wiosny”. (Z powodu zapisów o warunkowości w dostępie do pieniędzy unijnych rezolucji nie poparli posłowie SLD Bogusław Liberadzki i Marek Balt. Nie zagłosowali jednak przeciw, tylko wyjęli karty do głosowania.)

31 stycznia. O godzinie 12 w nocy Wielka Brytania przestała być członkiem Unii Europejskiej.

1 lutego. W Mińsku spotkał się Sekretarz Stanu USA Mike Pompeo z Prezydentem Białorusi Aleksandrem Łukaszenką.

Nowe otwarcie? Prezydent Francji Emmanuel Macron składa dwudniową wizytę w Polsce. Odebrał spotkania z Prezydentem Andrzejem Dudą, Premierem Mateuszem Morawieckim, Marszałkiem Sejmu Elżbietą Witek i Marszałkiem Senatu Tomaszem Grodzkim. Obie strony opowiedziały się za zacieśnieniem współpracy pomiędzy Francją i Polską, a w szczególności w sferze gospodarczej i militarnej.

4 lutego. Prezydent Andrzej Duda podpisał ustawę dyscyplinującą sędziów.

5 lutego. Marszałek Sejmu E. Witek ogłosiła termin wyborów prezydenta RP – na 10 maja br.

Kongres Stanów Zjednoczonych nie dał wiary zarzutom stawianym Donaldowi Trumpowi. Wniosek o impeachment został odrzucony.

W wieku 103 lat zmarł Kirk Douglas, legendarny aktor amerykański.

7 lutego. Senat blokuje przyjęcie ustawy o trzynastej emeryturze. Została wprowadzona poprawka, w wyniku której zabrakłoby źródła finansowania wypłat dla emerytów.

Zmarł Romuald Lipko, wybitny kompozytor piosenek.

10 lutego. Stulecie zaślubin morza z Polską. Sto lat temu generał Haller w sposób symboliczny dokonał tych zaślubin wrzucając do zatoki Puckiej pierścień platynowy. W Pucku odbyły się uroczystości upamiętniające to wydarzenie. Przemawiał prezydent RP Andrzej Duda. Jego wystąpienie było zakłócanie wulgarnymi okrzykami grupy przeciwników obecnego ugrupowania rządzącego.

11 lutego. Parlament Europejski ponownie debatuje o stanie praworządności w Polsce. Realnymi inicjatorami debaty byli polscy deputowani z partii opozycyjnych. Wzywano do nakładania kar finansowych na państwa naruszające praworządność.

13 lutego. Sejm po odrzuceniu poprawek Senatu przyjął ustawę o dodatkowym świadczeniu dla emerytów i rencistów, ustawa trafi do podpisu prezydenta.

Redakcja zastrzega sobie prawo do wprowadzenia poprawek, skracania oraz rezygnacji z opublikowania pracy bez podania przyczyn. Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” i Redakcja Wiadomości KSN nie ponoszą odpowiedzialności za treść prac i osobiste poglądy autorów. Polemika z autorami możliwa jest przez przesłanie listu do Redakcji.

Wiadomości KSN Biuletyn Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

Redaguje zespół: Wojciech Pillich, Janusz Sobieszczęński, Krzysztof Weiss.

Redaktor naczelny: Janusz Sobieszczęński,

opracowanie techniczne: Ewa Sobieszczęńska.

Adres redakcji: Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”, ul. Waryńskiego 12, 00-631 WARSZAWA

Nr konta: Sekretariat Nauki i Oświaty, KSN NSZZ „Solidarność”

92 1020 1068 0000 1102 0000 2733

tel/fax (0-22) 825 73 63, tel.(0-22) 234 98 78, kom. 0 603 123 438

e-mail: ksn@solidarnosc.org.pl ; strona www: <http://www.solidarnosc.org.pl/ksn> ;

„Wiadomości KSN” są dostępne na stronie internetowej KSN on-line pod adresem: <http://www.solidarnosc.org.pl/ksn>